

ÜÇÜNCÜ YARGI PAKETİNDE İDARİ YARGIDA YARGILAMANIN HIZLANDIRILMASINA İLİŞKİN GETİRİLEN YENİLİKLER

THE IMPROVEMENTS REGARDING ACCELERATION
OF ADMINISTRATIVE JUSTICE
IN THE THIRD JUDICIAL REFORM PACKAGE

Hüseyin BİLGİN*

Özet : Yargı hizmetlerinin hızlandırılması amacıyla yapılan değişiklikler kapsamında idari yargıya ilişkin düzenlemelerde de bir takım değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerin genel karakterinin Danıştay'ın iş yükünü azaltmaya yönelik olduğu görülmektedir. İdari yargının hızlı, etkin ve verimli olması için bir acil eylem planı içinde yapılan bu değişiklikleri olumlu bulmakla birlikte yetersiz olduğunu ifade etmek isteriz. Mutlaka idari yargıya özgü yeni bir idari yargılama usulü kanunu yapılması gerektiği yadsınamaz bir gerçektir.

Anahtar Kelimeler : İdari Yargılama Usulu Kanunu, Danıştay, Bölge İdare Mahkemesi, İtiraz, Temyiz, Danıştay Savcısı, Ara Kararı, Ön Büro, İdari Dava Daireleri Kurulu

Abstract : Within the scope of the changes that have been made with the intention of acceleration of justice, number of changes have been also made in the administrative regulations. It is seen that general character of these changes are intended to decrease the work load of the Council of State. We need to mention that these changes, that have been made in an emergency action plan to make administrative justice rapid, effective and fruitful, are constructive; however inadequate. It is the gospel truth that it is necessary to legislate a new code of administrative procedure that is peculiar to administrative justice.

Key Words : The Law of Administrative Procedure, Council of State, District Administrative Court Objection, Appeal, Council of State Prosecutor, Search for the Decision, Front Desk, Administration of the Plenary.

* Afyonkarahisar İdare Mahkemesi Başkanı

GİRİŞ

Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkındaki 6352 sayılı Kanun TBMM tarafından 02.07.2012 tarihinde kabul edilmiş ve 05.07.2012 gün ve 28344 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anılan Kanunla birlikte idari yargı ile ilgili temel kanunlar olan 2575 sayılı Danıştay Kanunu’nun, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunu’nun ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun çeşitli maddelerinde değişiklik yoluna gidilmiş olup, özellikle Danıştay’ın iş-yükünü azaltıcı çözümlerin öne çıktığı görülmektedir. Buna göre, kimi bazı kanunlarla Danıştay’a verilen ilk derece yargılama yapma yetkisi kaldırılarak bu davalarda ilk derece mahkemesi olarak idare mahkemelerinin görevli kılındığı, yine Danıştay’ın temyiz incelemesine tabi tutulan bir kısım hususlar da bölge idare mahkemelerine itiraz yolu getirildiği görülmektedir.

6352 sayılı Yasadan önce de Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla 6110 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun¹ ve 6217 sayılı Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’la² idari yargıya ilişkin bir takım değişiklikler yapılmıştı. 6110 sayılı Kanun’la Danıştay’a iki yeni daire açılırken³, mevcut üye sayıları da artırılmış ve ilave olarak 2 başkan ve 59 Danıştay üyesi kadrosu verilmişti. Aynı şekilde Danıştay dairelerinin iş bölümünün kanunla belirlenmesinden vazgeçilerek bu konuda yetki Genel Kurula verilmişti. Yine, idare ve vergi dava dairelerinin oluşumu yeniden düzenlenmiştir⁴. 6217 sayılı Kanun’un

¹ 14.02.2011 gün ve 27846 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

² 31.03.2011 gün ve 27905 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

³ 6110 Sayılı Kanun Madde:1 “2575 sayılı Danıştay Kanununun 13 üncü maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları :“1.Danıştay; ondördü dava, biri idari daire olmak üzere on-beş daireden oluşur. 2. Her dairede bir başkan ile yeteri kadar üye bulunur. Heyetler bir başkan ve dört üyenin katılmasıyla toplanır, salt çoğunluk ile karar verir. Üye sayısının yeterli olması halinde birden fazla heyet oluşturulabilir. Bu durumda, oluşturulan diğer heyetlere, heyette yer alan en kıdemli üye başkanlık eder. Müzakereler gizli yapılır.” madde hükmü ile ikinci heyetlere imkan sağlanmıştır.

⁴ Danıştay Birinci Daire dışında Üçüncü, Dördüncü, Yedinci ve Dokuzuncu Daireleri vergi daireleri olarak, diğerleri ise idari dava daireleri olarak belirlenmiştir. (6110 sayılı Yasa Madde 3. ve4.)

16. maddesiyle Danıştay bünyesinde Bilgi İşlem Merkezi Müdürlüğü kurulmuş ve Danıştay'ın da gelişen teknolojiye ayak uydurmasının önü açılmıştır. Son olarak 650 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bir takım Yasalarda değişiklik yapılmış olup bizim için bu KHK'deki en önemli değişiklik adli tatil süresinin yeniden belirlenmesi olmuştur. Buna göre, adli tatil idari yargı yerleri içinde 20 Temmuz – 30 Ağustos tarihleri arası olarak belirlenmiş ve yeni adli yılın 1 eylülde başlamasına karar verilmiştir. Ancak Anayasa Mahkemesi'nce 650 sayılı KHK yetki kanununa aykırılıktan dolayı iptal edilmiş⁵ olduğundan, Adli tatil konusunda yasal bir boşluk bulunmaktadır.

6352 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi ile amaçlanan hususlar Tasarının Genel Gerekçesi'nde, *“Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ihlal kararı verdiği bazı sorunların giderilmesi, Danıştayın ilk derece mahkemesi sıfatıyla baktığı davaların azaltılması, iş yükünün hafifletilmesi, Danıştayın gerçek bir temyiz ve içtihat mahkemesi hüviyetini kazanabilmesi, bazı şekli iş ve işlemlerin yazı işleri müdürleri tarafından yapılabilmesi, bir kısım kararların heyet kararına gerek olmaksızın, üye hakim tarafından alınabilmesi, yargılama sürelerinin kısaltılması, daha hızlı ve etkin bir yargılama yapılabilmesi”* şeklinde ifade edilmiştir.

I – 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda Yapılan Değişiklikler

1- TC Kimlik Numarası Yazma Zorunluluğu

6532 sayılı Yasa'nın 51. maddesiyle 2577 sayılı Yasa'nın İdare dava açılması başlıklı 3. maddesinde yer alan ve dava dilekçesinde bulunması gereken hususları belirten 2 numaralı fıkrasının a bendi sonuna *“ile gerçek kişilere ait Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası”* ibaresi eklenmiştir.

Aslında uygulamada UYAP sistemine geçildikten sonra dava açılırken TC kimlik numarasının bildirilmesi zorunlu hale getirilmişti. Ancak bu hususta dava dilekçelerinde TC kimlik numarası yazılı olmayan dilekçelere mahkeme başkanı, Yazı İşleri müdürü ya da kalem personelinin uyarısı ile davacının TC kimlik numarası yazdırı-

⁵ Anayasa Mahkemesi, 18/07/2012 gün ve E:2011/113 esasındaki dosyada iptal kararı verilmiştir.

lıyordu. Son değişiklikle birlikte TC kimlik numarasının yazılması yasal bir zorunluluk haline gelmiş ve TC kimlik numarası yazılmadan açılan davalarda dava dilekçesinin 3. maddeye aykırı olduğundan bahisle reddedilme imkanı da sağlanmıştır. (2577 S.K m 15/1-d) Bakanlığının Meclise sunduğu Kanun tasarısında bu madde hükmü bulunmamaktaydı. Ancak sonradan tasarıya eklenmesi de yerinde olmuştur.

2- Dava Dilekçesinin Verileceği Yerler Konusu

2577 sayılı Yasa'nın 4. maddesinde dilekçelerin verileceği yerler; *"Dilekçeler ve savunmalar ile davalara ilişkin her türlü evrak, Danıştay veya ait olduğu mahkeme başkanlıklarına veya bunlara gönderilmek üzere idare veya vergi mahkemesi başkanlıklarına, idare veya vergi mahkemesi bulunmayan yerlerde asliye hukuk hakimliklerine veya yabancı memleketlerde Türk konsolosluklarına verilebilir."* şeklinde ifade edilmiş iken, 6532 sayılı Yasa'nın 52. maddesiyle idare veya vergi mahkemesi *"bulunmayan yerlerde"* ibaresinden sonra gelmek üzere *"büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde kalıp kalmadığına bakılmaksızın"* ibaresi eklenmiştir. Yasa tasarısında yer almayan bu madde metni de sonradan maddeye eklenmiştir. Uygulamada bazı büyükşehirlerde ortaya çıkan dava dilekçesinin verileceği yerle ilgili sorunlarında böylelikle önüne geçilmek istenmiştir.

3- Evrak Kabul Bürolarının Kurulması

6352 sayılı Kanun'un 53. maddesiyle 2577 sayılı Kanun'un *"Dilekçeler Üzerine İlk İnceleme"* başlıklı 14. maddesinin 2 numaralı fıkrası *"Dilekçeler, idare ve vergi mahkemelerinde, mahkeme başkanının veya hakim havalesi ile kaydolunur."* şeklinde iken, *"2. Bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde ise dilekçeler, evrak bürosunca kaydedilerek ilgili mahkemelere havale olunur. Dilekçe sahibine evrakın tarih ve sayısını gösterir ücretsiz bir alındı kağıdı verilir."* şeklinde değiştirilmiştir.

Anılan Kanun değişikliği ile (Danıştay için öngörölmüş olan uygulamanın ilk derece mahkemeleri içinde getirilerek) ilk derece yargılama yeri olan idari yargı yerlerinde evrak büroları oluşturulmak istenmektedir. Uygulamada mahkemelere gelen dilekçeler mahkeme kaşesi vurulduktan sonra Mahkeme başkanı yada hakimlerine hava-

le ettirilmektedir. Öte yandan Ankara, İstanbul gibi büyük illerde ise havale işleri için mahkemeler nöbetçi olmakta ve nöbetçi olan mahkemenin hakimleri tüm gün boyunca evrak havale işiyle uğraşmaktaydı. Yeni düzenlemeyle mahkeme başkanı ve hakimlerin bu şekilde vakit kayıplarının önüne geçilmiş olacaktır. Hali hazırda UYAP kapsamında bütün evraklar tarama merkezlerinde yada bu işle görevlendirilen personelce mahkeme kalemlerinde taratılarak kayıt altına alınmaktadır. Tarama merkezinde görevli elemanlarca yada bu elemanların yanına verilecek olan ilave kişilerce evrakların kaydı ve havale işlemleri yapılabilecektir. Öte yandan maddenin devamına getirilen dilekçe sahibine evrakın tarih ve sayısını gösteren ücretsiz alındı belgesi verileceğine ilişkin hüküm 2577 sayılı Yasanın 6 maddesinin 2 fıkrasındaki *“Davacılar, kayıt tarih ve sayısını gösteren imzalı ve mühürlü, pulsuz bir alındı kağıdı verilir.”* hükmünün tekrarı niteliğindedir. Burada gereksiz tekrar yoluna gidilmeyebilirdi.

4- Danıştay Savcısının Esas Hakkında Düşüncesinin Taraflara Tebliği

6352 sayılı Yasa'nın 54. maddesiyle 2577 sayılı Kanunun *“Tebliğat ve Cevap Verme”* başlıklı 16 ncı maddesinin (5) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere *“6. Danıştay'da ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülen davalarda savcının esas hakkındaki yazılı düşüncesi taraflara tebliğ edilir. Taraflar, tebliğden itibaren on beş gün içinde, savcının düşüncesine cevap verebilirler.”* şeklinde yeni bir fıkra hükmü eklenmiştir.

Bu düzenleme ile Danıştay'da ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülen davalarda Danıştay Savcısı'nın esas hakkındaki mütalaasının uyuşmazlığın taraflarına tebliğ edilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Kendisine savcılık düşüncesi tebliğ edilen taraflara da bu düşünceye karşı görüşlerini ve itirazlarını bildirmek üzere 15 gün süre verilmiştir. Aslında ilk bakışta idari yargılamada yargılamayı uzatan bir neden gibi görünmesine rağmen maddenin gerekçesine bakıldığında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları uyarınca ve adil yargılanma hakkının bir gereği olarak bu hükmün getirildiği ifade edilmektedir. Burada dikkati çeken önemli bir noktada Danıştay Savcısının sadece Danıştayda ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülen davalarda ve sadece esas hakkındaki mütalası taraflara tebliğ edilecek olmasıdır.

5- Tek Hakimin Göreceği Para Sınırının Arttırılması

6352 sayılı Yasa'nın 55. maddesiyle 2577 sayılı Yasa'nın 17. maddesinde yer alan *"bir milyar lirayı"* ibaresi 2576 sayılı Yasa'ya da uyum sağlayacak şekilde *"yirmibeş bin lira"* olarak değiştirilmiştir.

Bu değişiklikle birlikte tek hakimle görülecek olan uyuşmazlık miktarları nerede ise 3 katına çıkartılmış ve bu kararlara karşı temyiz yolu kapatılarak bölge idare mahkemelerine itiraz yolu açılmıştır. Kanaatimizce tek hakimin göreceği parasal sınırın arttırılması yerinde bir düzenleme olmuştur. Tasarının ilk halinde bu miktar 50.000,00 TL olarak belirlenmiş iken daha sonra tasarıda yapılan yerinde bir değişiklikle bu miktar 25.000,00 TL olarak belirlenmiştir. Öte yandan bölge idare mahkemelerinin yapısı, sayısı ve Bölge İdare Mahkemesi kararları arasındaki içtihat birliği sorunu çözüldükten sonra bu miktarın 50.000,00 TL civarında arttırılması da yerinde olacaktır.

6- Tek Hakime Ara Kararı Yapabilme İmkânı

6352 sayılı Yasa'nın 56. maddesiyle 2577 sayılı Kanun'un *"Dosyaların İncelenmesi"* başlıklı 20 nci maddesinin (5) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere *"6. İdare ve vergi mahkemelerinde heyet halinde görülen davalarda; birinci fıkrafta⁶ belirtilen bilgi ve belgelerin istenmesi ile ek süre verilmesine ilişkin ara kararlar, mahkeme başkanı veya dosyanın havale edildiği üye tarafından da verilebilir."* şeklindeki (6) numaralı fıkra eklenmiştir.

Bu düzenleme ile idari yargılama usulüne önemli sayılabilecek bir yenilik getirilmektedir. Buna göre, dava dosyalarında esas hakkında karar verilmeden önce gerekli olan bilgi ve belgelerin heyet kararı gerekmezsiniz ilgili makamlardan istenilebilmesi ve idarelerce ek süre talep edilmesi halinde ek süre istemi hakkında karar verilebilmesi imkanı getirilmiştir. Bu nitelikte olan dosyaların gereksiz yere heyete ve müzakereye getirilmesi önlenmek ve vakit kaybının önüne geçilmek

⁶ 20 maddenin 1. Fıkrası: *"Danıştay ile idare ve vergi mahkemeleri, bakmakta oldukları davalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yaparlar. Mahkemeler belirlenen süre içinde lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilirler. Bu husustaki kararların, ilgililerce, süresi içinde yerine getirilmesi mecburidir. Haklı sebeplerin bulunması halinde bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir."*

istenilmektedir. Öte yandan, dosya kendisine havale edilen hakim tarafından gerekli bilgi ve belgeler ilgili makamlardan istenildikten sonra tekemmül ettiği düşüncesiyle heyete ve müzakereye getirilen dosyalar hakkında heyetteki diğer üye veya başkan tarafından karar verilebilmesi için gerekli görülen başkaca bilgi ve belgelerde uyumsuzluğun taraflarından her zaman talep edilebilir.

Anılan değişiklikle birlikte ara kararlarının heyet halinde yapılmasına gerek kalmamıştır. Bu sayede yapılacak olan ara kararının heyetteki diğer üye ve başkan tarafından imza ve onay işlemleri ile vakit kaybının önüne geçilmiş olacaktır. Aslında bu hükümle heyet halinde çalışan üyelerin sorumlulukları da artırılmaktadır. Bu haliyle değişiklik İdari yargı yerlerinde dava dosyalarının görümünün hızlanması açısından yerinde bir düzenlemedir. Ancak, mevcut hakim sayısında artışa gidilmesi halinde bu şekilde bir düzenlemeye gerek kalmayabilirdi. Zira, üyenin yapacağı ara kararının yeterli olmaması halinde, ara kararında sorulması gereken hususların tam olarak tespit edilememesi halinde, aynı konuda farklı üyelerdeki dosyalarda farklı ara kararlarının çıkması hallerinde dosyanın görüm ve çözümünün uzamasına da neden olabilecek bir düzenleme haline gelmiştir. Bu düzenleme ile halen uygulamada tartışılan idari yargı yerlerinde görülen bazı davaların tek hakimle görülmesi görüşünün ön uygulaması yapılmak isteniyorsa, kanaatimizce bu yerinde bir uygulama olmayacaktır. Bir başka ifadeyle idari yargıda bir takım davaların tek hakimle karara bağlanmasının önünün açılması yerinde olmayacaktır. İdareler tarafından tesis olunan ve hukuka uygunluk karinesinden yararlanan idari davaya konu olan bütün işlemlerin 3 kişilik heyet tarafından hukuka uygunluk denetimine tabi tutulması gerektiği düşüncesindeyiz.

7-Yürütmenin Durdurulması Müessesesi

6352 sayılı Yasa'nın 57. maddesiyle 2577 sayılı Kanun'un "Yürütmenin Durdurulması" başlıklı 27. maddesinde 4 önemli değişikliğe gidilmiştir. Bu değişikliklere baktığımızda ise;

A- 2577 sayılı Kanun'un 27 nci maddesinin "Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telifisi güç veya imkansız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe göstererek yürütmenin durdurulma-

sına karar verebilirler.” şeklindeki (2) numaralı fıkrası, “2. Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden bir karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir. Yürütmenin durdurulması kararlarında idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç ve imkansız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. Sadece ilgili kanun hükmünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi’ne başvurulduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verilemez” şeklinde değiştirilmiştir.

Bu değişiklikte birlikte, yürütmeyi durdurma kararı verebilmesi için gerekli olan açıkça hukuka aykırı olma ve işlemin uygulanması halinde telafisi güç ve imkansız zararlar doğma koşulları birlikte aranmaya devam edilmiştir. İlave olarak yürütmeyi durdurma kararı verilebilmesi için idarece bir savunma yapılması ya da idareye tanınan savunma süresinin dolması koşulu getirilmiştir.

Anılan değişiklikten sonra mahkemelerce dava dilekçesi üzerine doğrudan yürütmeyi geçici olarak durdurma yada savunmaya kadar durdurma kararı verilemeyeceği gibi bir sonuç ortaya çıkmaktaydı. Bu durumda acil işlerde mahkemelerce elden tebligat yada çok kısa savunma süreleri verilmesi yoluna gidilecekti. Ancak bu durumu düşünen yasa koyucu tarafından, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlere⁷ karşı açılan davalarda ilgili idarenin savunması alınana kadar geçici olarak yürütmeyi durdurma kararları verilmesine yasal imkan sağlanmıştır. Uygulamada yine mahkemelerce bazı dosyalarda davacının yürütmeyi durdurma istemi geçici olarak idarenin savunması alınana kadar kabul edilebilmekteydi. Değişiklikle bu duruma yasal bir zemin kazandırılmıştır. Geçici kabul kararı idarenin savunması geldikten sonra kaldırılabilir.

Öte yandan, son değişiklikte yürütmeyi durdurma kararlarının gerekçelerinde işlemin uygulanması halinde doğabilecek telafisi güç

⁷ Örneğin yıkıma ilişkin kararlar, iş yerinin kapatılmasına ilişkin kararlar, öğrencilerle ilgili bazı davalar vs.

ve imkansız zararların neler olduğu hususuna da yer vermek gerekecektir. Değişiklik öncesi uygulamada yürütmenin durdurulması kararlarında bu gerekçeye yer verilmiyordu.

Son olarak, yasa koyucu ilginç bir şekilde bir kanun maddesi hakkında Anayasa Mahkemesi'ne başvuru yoluna gidilmiş olmasının tek başına yürütmeyi durdurma nedeni olamayacağını hüküm altına almıştır. Spesifik birkaç olay nedeniyle bu şekilde bir hüküm getirilmesi kanun yapıcılığı ve kanunların genelliği ilkesine aykırı olduğunu düşünmekteyiz. Tasarının ilk halinde bu şekilde bir metinde bulunmamaktadır. Kanaatimizce de bir kanun maddesinin iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvuru yapılmış olması tek başına o kanun maddesine dayalı olarak tesis olunan idari işlemin yürütmesini durdurulmasını gerektirmez. Ancak bu şekilde bir düzenleme yapılarak spesifik bazı olaylarda verilen bir takım kararların önüne geçmek istemek de yerinde olmamıştır.

B- Aynı maddenin (2) numaralı fıkrasından sonra gelmek üzere *“Dava dilekçesi ve eklerinden yürütmenin durdurulması isteminin yerinde olmadığı anlaşılırsa, davalı idarenin savunması alınmaksızın istem reddedilebilir.”* şeklinde 3 numaralı fıkra eklenmiştir.

Getirilen bu yeni fıkra hükmüyle, davacının yürütmeyi durdurma isteminin yerinde olmadığı hallerde (bir başka ifadeyle işlemin uygulanması halinde telafisi güç ve imkansız zararlar doğmayacak ve işlemin açıkça hukuka aykırı olmadığı hallerde)⁸, mahkemeye dava dilekçesi üzerinden davalı idarenin savunması alınmadan davacının yürütmeyi durdurma istemini reddedebilme imkanı tanınmıştır. Uygulamada kimi idari yargı yerlerince bu şekilde dava dilekçesi üzerinden davacının yürütmeyi durdurma istemi reddedilebilmekteydi. Ancak bu kararların yasal bir dayanağı bulunmamaktaydı. Getirilen bu düzenleme ile uygulamadaki bu durum yasal zemine kavuşturulmuştur.

C - Aynı maddeye (8) numaralı fıkradan sonra gelmek üzere, *“9. Yürütmenin durdurulmasına dair verilen kararlar onbeş gün içinde yazılır ve imzalanır”* şeklinde 9 numaralı fıkra eklenmiştir.

⁸ Örneğin memurlara verilen uyarma, kınama cezalarına karşı açılan davalarda, küçük miktarlarda olan idari para cezalarına karşı açılan davalarda, atamama gibi olumsuz işlem niteliğinde olan kimi bazı davalarda mahkemece somut uyumsuzluğun niteliği de dikkate alınarak davacının yürütmeyi durdurma istemi reddedilebilir.

Bu fıkra hükmüde özellikle işi yoğun olan mahkemelerin yürütmeyi durdurma kararları vermelerini zorlaştıran bir hüküm olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira, idari işlemlerin yürütülmesinin durdurulması hakkında verilen kararların 15 günlük bir süre içinde yazılarak imzalanması yasal bir zorunluluk haline gelmiştir. İş yoğun olan mahkemelerde bu durum dosyalarda yürütmeyi durdurma kararı verme ve bu kararı yazma ile uğraşma yerine işin esasında meseleyi çözme yoluna gitmesine neden olabilecektir. Zira işin esasında verilen kararların yazım süresine ilişkin bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Aslında işin esasında da yazım süresi getirilmesi ve bu sürenin 30 gün olarak belirlenmesi yerinde olacaktır.

D- Aynı maddeye yeni (9) numaralı fıkradan sonra gelmek üzere *“10. Aynı sebeplere dayanılarak ikinci kez yürütmenin durdurulması isteminde bulunulamaz.”* şeklinde 10 numaralı fıkra eklenmiştir.

Yürütmeyi durdurma istemi reddedilenlerin ikinci kez bu şekilde bir istemde bulunma imkanı ortadan kaldırılmıştır. Uygulamada bu şekilde ikinci kez yapılan yürütmeyi durdurma istemleri hakkında ikinci kez yürütmeyi durdurma istemi hakkında istemin reddi ya da kabulü yolunda bir karar veriliyordu, bu değişiklikten sonra ikinci kez yürütmeyi durdurma istemleri hakkında incelenmeksizin ret kararı verilecektir. Hemen belirtelim ki, burada davacı tarafça ortaya çıkan yeni durumlar nedeniyle haklı bir sebebe dayalı olarak ve yasada aranan iki koşulunda varlığı halinde 2. kez yürütmeyi durdurma isteminde bulunulabilir. Bu istem mahkemece yeniden değerlendirilebilir. Bu düzenleme ile gereksiz yere yürütmeyi durdurma isteminde bulunarak mahkemeyi ve ilgili dosyanın hakimini meşgul etmenin önüne geçilmek istenilmiştir.

8- Vekalet Ücreti ve Yargılama Giderleri ile Tazminatların Tahsili Konusu

6352 sayılı Kanun'un 28. maddesiyle 2577 sayılı Kanun'un *“Kararların Sonuçları”* başlıklı 28. maddesinde 2 önemli değişiklik yapılmıştır. Buna göre,

A- 2577 sayılı Kanun'un 28 nci maddesinin *“Tam yargı davaları hakkındaki kararlardan belli bir miktarı içerenler genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.”* şeklindeki 2 numaralı fıkrası *“2. Konusu belli bir*

miktar paranın ödenmesini gerektiren davalarda hükmedilen miktar ile her türlü davalarda hükmedilen vekalet ücreti ve yargılama giderleri, davacının veya vekilinin davalı idareye bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim tarihinden itibaren, birinci fıkrada⁹ belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde yatırılır. Birinci fıkrada belirtilen süreler içerisinde ödeme yapılmaması halinde, genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.” şeklinde değiştirilmiştir.

Yeni düzenleme ile yargılama giderleri, avukatlık ücreti ve hükmedilen tazminatın genel hükümlere göre tahsili yerine, ilgili davacı veya vekilince davalı idareye bildirilecek olan banka hesap numarası üzerinden tahsil edilecektir. Eğer bu şekilde bildirilen banka hesabına idarece anılan giderler yatırılmazsa ilgili davacı veya vekili icra yoluna başvurabilecektir. Maddenin gerekçesinde de belirtildiği üzere davacı vekillerince kazanılan davalarda vekalet ücreti ve yargılama giderleri direk ilamlı icra yoluna gidilerek hem icra dairelerinin işinde artışa neden olunmakta hem de idarelere gereksiz yere ikincil masraflar çıkartılmaktaydı. Yeni düzenlemeyle artık gereksiz yere icra dairelerine başvuru yolunun önüne geçilerek icra dairelerin iş yükünde bir azalma sağlanacağı gibi idarelerinde gereksiz yere icra masrafı ödemesi de engellenmiş olacaktır. Eğer idarelerce belirtilen süreler içinde yargılama giderleri, vekalet ücretleri ya da tazminatlar ödenmezse bu takdirde ilgililerin icra yoluna gitme hakları saklıdır.

B- Aynı maddenin *“Tazminat ve vergi davalarında kararın idareye tebliğinden itibaren infazın gecikmesi sebebiyle idarece kanuni gecikme faizi ödenir.”* şeklindeki 6. numaralı fıkra hükmü, *“6. Tazminat ve vergi davalarında idarece, mahkeme kararının tebliğ tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süreye 21/07/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’un 51’inci maddesine¹⁰ göre belirlenecek gecikme zammı*

⁹ **28. Madde 1. Fıkra :** “Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmek-sizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. Ancak, haciz veya ihtiyati haciz uygulamaları ile ilgili davalarda verilen kararlar hakkında, bu kararların kesinleşmesinden sonra idarece işlem tesis edilir.”

¹⁰ 6183 sayılı Yasa Madde 51: **Gecikme Zammı, Nispet ve Hesabı:** Amme alacağının ödeme müddeti içinde ödenmeyen kısmına vadenin bitim tarihinden itibaren her ay için ayrı ayrı % 4 oranında gecikme zammı tatbik olunur. Ay kesirlerine isabet eden gecikme zammı günlük olarak hesap edilir. Gecikme zammı birmilyon liradan az olamaz. Gecikme zammı; 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre uygulanan

oranında hesaplanacak faiz ödenir. Ancak kararın davacıya tebliği ile banka hesap numarasının idareye bildirildiği tarih arasında geçecek süre için faiz işlemez” şeklinde değiştirilmiştir.

Buna göre, değişiklikle birlikte tam yargı ve vergi davalarında kararların tebliğinden itibaren yerine getirilmesindeki gecikmelerde gecikme faiz oranı kanuni miktardan gecikme zammı oranına çıkarılarak arttırılmıştır. Bu sayede idarelere daha kısa zamanda ödeme yapma zorunluluğu getirilirken, vatandaşında bu gecikmeler nedeniyle mağdur olmasının önlenmesi sağlanmıştır. Bu haliyle de yerinde bir düzenlenme olmuştur.

Aynı şekilde davacı veya vekiline ödeme yapılması için banka hesap numarasını gecikmeksizin bildirmelerini sağlamak amacıyla kararın kendilerine tebliğ edildiği tarih ile banka hesap numarasının idareye bildirdikleri tarih arasında geçen süreye faiz işletilmemesini hüküm altına almıştır.

9-Hukuk Muhakemeleri Kanununa Elektronik İşlemlerde Atıf Yapma Hususu

6352 sayılı Kanun’un 59. maddesiyle 2577 sayılı Kanun’un 31. maddesinin¹¹ 1. fıkrasında ufak bir değişiklik yapılmış ve “işlemlerde” ibaresi “işlemler ve elektronik işlemlerde” şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklikle birlikte, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda düzenlemesi bulunan elektronik işlemlere ilişkin hükümlerin İdari Yargı yerlerinde uygulanması yasal zemine oturtulmuştur.

vergi ziyai cezalarında bu madde uyarınca belirlenen oranda, mahkemeler tarafından verilen ve ceza mahiyetinde olan amme alacaklarında ise bu oranın yarısı ölçüsünde uygulanır. Bunların dışındaki ceza mahiyetinde olan amme alacaklarına gecikme zammı tatbik edilmez. Bakanlar Kurulu, gecikme zammı oranlarını aylar itibarıyla topluca veya her ay için ayrı ayrı, yüzde onuna kadar indirmeye, gecikme zammı oranı ile gecikme zammı asgari tutarını iki katına kadar artırmaya, ayrıca gecikme zammı oranını aylar itibarıyla farklı olarak belirlemeye ve gecikme zammını bileşik faiz usulüyle aylık, üç aylık, altı aylık veya yıllık olarak hesaplatmaya yetkilidir.

¹¹ 2577 sayılı Yasa Madde 31 1. fıkra eski hüküm : “Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hakimın davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hallerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin sükununu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemlerde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır.”

Hemen belirtelim ki, 31. maddede bu şekilde yapılacak olan bir düzenleme yerine 31. maddede atıf yapılan hususların idari yargının bünyesine has olarak yeniden düzenlemesi ve idari yargılama usulü kanununda bu hususlara yer verilmesi daha yerinde olacaktır.

10- Hakim ve Savcıların Açtığı İdari Davalarda Yetkili Yer Konusu

6352 sayılı Kanun'un 59. maddesiyle, 2577 sayılı Kanun'un kamu görevleriyle ilgili davalarda yetkili idare mahkemelerini düzenleyen 33. maddesine yeni bir fıkra eklenmiş ve hakim ve savcıların açacağı idari davalara bakmaya yetkili idare mahkemeleri belirlenmiştir. Anılan yeni fıkra hükmüne baktığımızda; "4. Özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, hâkim ve savcıların mali ve sosyal haklarına ve sicillerine ilişkin konularla, müfettiş hal kâğıtlarına karşı açacakları ve idare mahkemelerinin görevine giren davalarda yetkili mahkeme, hâkim veya savcının görev yaptığı yerin idari yargı yetkisi yönünden bağlı olduğu bölge idare mahkemesine en yakın bölge idare mahkemesinin bulunduğu yer idare mahkemesidir." şeklindedir.

Bu değişiklikle birlikte, hakim ve savcıların ilk derece mahkemesi olarak idari yargı olan idare mahkemelerinde açacakları davalar görev yaptığı yerin idari yargı yönünden bağlı olduğu bölge idare mahkemesine en yakın bölge idare mahkemesinin bulunduğu yer idare mahkemesi olarak belirlenmiştir. Bir başka ifadeyle, Afyonkarahisar adliyesinde görev yapan bir hakim ve savcı düzenleme öncesinde Afyonkarahisar İdare Mahkemesi'nde kendisi hakkında düzenlenen müfettiş hal kağıdının (performans değerlendirme formu) iptalini isteyebilirken, bu düzenleme sonrasında Afyonkarahisar ilinin bağlı olduğu Denizli Bölge İdare Mahkemesi'ne en yakın bölge idare mahkemesi olan Aydın Bölge İdare Mahkemesi bünyesindeki Aydın İdare Mahkemesi'nde bu davasını açacaktır. Düzenleme sonrasında hakim ve savcılar bu tür davalarını sadece bölge idare mahkemelerinin bulunduğu yerdeki idare mahkemelerinde açabilecekler olup, bölge idare mahkemesi olmayan tek idare mahkemesinin bulunduğu, Afyonkarahisar, Aksaray, Çanakkale, Çorum, Tekirdağ, Hatay, Mersin, Batman, Sanlıurfa, Mardin, Rize, Muğla, Tokat, Kastamonu, Isparta, Elazığ, Balıkesir, Kocaeli illerinde bu davaları açamayacaktır.

Bu düzenleme beraberinde acaba hangi bölge idare mahkemesi diğerine yakındır ve bu bölge idare mahkemelerinin bulunduğu yerlerden hangisindeki idare mahkemesi bu davaları çözmede yetkilidir sorununun getirmektedir. Bu sorunun HSYK'nın çıkartacağı bir genelge ile çözümlenebileceğini düşünmekteyiz. Uygulamada çeşitli sıkıntıları da beraberinde getiren hakim ve savcıların açtıkları davalarda bu şekilde bir düzenleme yapılması çok yerinde olmuştur. Aslında taslağın ilk halinde yer almayan bu düzenleme ile uygulamadaki bir hakim ve savcılar tarafından açılan davaların çözümünde uyuşmazlığa bakan mahkemeyi oldukça rahatlatıcı bir düzenleme yapılmıştır.

11-İtiraz Yoluna Gidilecek Dava Türleri Konusu

6352 sayılı Kanun'un 60. maddesiyle 2577 sayılı Kanun'un "İtiraz" başlıklı 45. maddesinde¹² çok önemli değişiklikler yapılmış ve bir çok yeni dava türünde temyiz yolu kapatılarak itiraz yoluyla bölge idare mahkemelerinin göreceği işler kapsamına alınmıştır. Bu maddede yapılan değişikliklerin neler olduğuna baktığımızda ise;

A-Maddenin önceki düzenlemesinde, *"İlk ve orta öğretim öğrencilerinin sınıf geçmelerine ve notlarının tespitine ilişkin işlemlerden"* şeklindeki (a) bendindeki ifade *"a) İlk ve orta öğretim öğrencilerinin sınıf geçme, not tespiti, kayıt, nakil, ilişik kesme ve disiplin cezalarına ilişkin işlemler ile yükseköğretim öğrencilerinin sınıf geçme ve notlarının tespitine ilişkin işlemlerden"* şeklinde değiştirilmiştir.

¹² **Madde 45 1. Fıkranı önceki hali:** İdare ve vergi mahkemelerinin; a) İlk ve orta öğretim öğrencilerinin sınıf geçmelerine ve notlarının tespitine ilişkin işlemlerden, b) Valilik, kaymakamlık ve yerel yönetimler ile bakanlıkların ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının taşra teşkilatındaki yetkili organları tarafından kamu görevlileri hakkında tesis edilen geçici görevlendirme, görevden uzaklaştırma, yolluk, lojman ve izinlerine ilişkin idari işlemlerden, c) 3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyedliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasından, d) 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu gereğince kamu kurum ve kuruluşları tarafından sosyal yardım amacıyla bağlanan aylık ve yapılan sosyal yardımlarla ilgili uygulamalardan, e) 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca verilen işyeri kapatma cezalarından, Kaynaklanan uyuşmazlıklarla ilgili olarak verdikleri nihai kararlar ile tek hakimle verilen nihai kararlara, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsada, mahkemelerin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine itiraz edilebilir.

Buna göre, düzenleme öncesi ilk ve orta öğretim öğrencilerinin sadece sınıf geçme ve not tespitine ilişkin davalarda idare mahkemesince verilen kararlar itiraz yolu ile bölge idare mahkemelerine gitmekte iken, yeni düzenleme ile ilk ve orta öğretim öğrencilerinin sınıf geçme ve not tespit dışında kayıt, nakil, ilişik kesme ve disiplin cezalarına ilişkin işlemler hakkında verilecek olan kararlara karşı da temyiz yolu yerine itiraz yolu getirilmiştir. Bu düzenlemeyle artık ilk ve orta öğretim öğrencileriyle ilgili hemen hemen bütün işlemlerde temyiz yolu kapatılmıştır.

Aynı şekilde, önceki düzenlemede yer almamakla birlikte, yeni değişiklik sonrasında yükseköğretim öğrencilerinin sınıf geçme ve not tespitine ilişkin işlemlerinden kaynaklı davalarda verilen kararlara karşı da temyiz yolu kapatılmıştır. Bize göre, üniversite öğrencilerinin yükseköğretim kurumundan çıkarma cezası dışındaki disiplin cezalarına karşı açılan davalarda verilen kararlara karşı da itiraz yolu ile bölge idare mahkemelerine bırakılması yerinde olurdu.

B- Maddenin önceki düzenlemesinde, "*Valilik, kaymakamlık ve yerel yönetimler ile bakanlıkların ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının taşra teşkilatındaki yetkili organları tarafından kamu görevlileri hakkında tesis edilen geçici görevlendirme, görevden uzaklaştırma, yolluk, lojman ve izinlerine ilişkin idari işlemlerden*" şeklindeki (b) bendindeki ifade "*b) Valilik, kaymakamlık ve yerel yönetimler ile bakanlıkların ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının taşra teşkilâtındaki yetkili organları tarafından kamu görevlileri hakkında tesis edilen geçici görevlendirme, ikinci görev, vekaleten atama, görev ve unvan değişikliği içermeyen il içi naklen atama, görevden uzaklaştırma, yolluk, lojman ve izinlere ilişkin idarî işlemlerden,*" şeklinde değiştirilmiştir.

Buna göre, değişiklik öncesinde valilik, kaymakamlık, yerel yönetimler ile bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının taşra teşkilatındaki yetkili organları tarafından kamu görevlileri hakkında tesis olunan geçici görevlendirme, görevden uzaklaştırma, yolluk, lojman ve izinlerine ilişkin işlemlere karşı açılan davalarda mahkemece verilen kararlar itiraz üzerine bölge idare mahkemelerine götürülmekte iken, değişiklik sonrasında anılan idarelerin belirtilen işlerinin dışında, ikinci görev, vekaleten atama, görev ve unvan değişikliği içermeyen il içi naklen atamalara ilişkin idarî işlemlerde eklenerek bendin

kapsamı genişletilmiştir. İl içi atamaların itiraz üzerine bölge idare mahkemelerine gidecek olması Danıştay'ın iş yükünü oldukça önemli ölçüde azaltacaktır. Burada dikkat edilmesi gereken husus il içi atamada görev ve unvan değişikliği içermemesidir. Görev ve unvan değişikliği içeren il içi atamalarda verilen kararlara karşı yine temyiz yoluna başvurulacaktır.

C- Aynı maddenin yeni düzenlemesinde eklenen (c) bendi ile *"Kamu görevlilerine uyarma ve kınama cezası verilmesine ilişkin işlemlerden,"* doğan davalarda verilen kararlara karşı Bölge İdare Mahkemelelerine itiraz yolu öngörülmüştür.

Bilindiği üzere uyarma ve kınama cezalarına karşı yargı yolu kapalı idi. En son 5812 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ve bu değişikliğe paralel olarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ilgili 135. maddesinde¹³ yapılan değişiklikle birlikte uyarma ve kınama cezalarına karşı yargı yolu açılmıştır. Uyarma ve kınama cezalarına karşı yargı yolunun açılmasıyla birlikte daha önce dava konusu edilemeyen bir çok disiplin cezasına karşı yargı yoluna başvuru yapma imkanı da getirilmiştir. Bu cezalara karşı açılan davalarda verilen kararların temyiz yoluyla Danıştay'a gitmesi Danıştay'ın mevcut iş yükünü daha çok arttıracaktı. Bu nedenle yasa koyucu tarafından yerinde bir değişiklik yapılmış ve bu davalarda verilen kararlara karşı itiraz yolu getirilmiştir. Ancak kanaatimizce sadece uyarma ve kınama cezalarına karşı değil aynı zamanda aylıktan kesme cezalarına karşı açılan davalarda verilen kararların itirazın bölge idare mahkemelerine gönderilmesi yerinde olurdu. Bu sayede Danıştay'ın hali hazırdaki iş yükünde bir azalma sağlayabilirdi. Şu haliyle uyarma ve kınama cezalarında verilen kararların temyizden Danıştay'a gitmesini önlemek Danıştay'ın mevcut iş yükünde artışı önlediği halde, önemli ölçüde azalma sağlamayacaktır.

D- Aynı maddenin yeni düzenlemesinde eklenen (d) bendi ile

¹³ **657 sayılı Devlet Memurları Kanunu m.135:** Disiplin amirleri tarafından verilen uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarına karşı disiplin kuruluna, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasına karşı yüksek disiplin kuruluna itiraz edilebilir. İtirazda süre, kararın ilgiliye tebliği tarihinden itibaren yedi gündür. Süresi içinde itiraz edilmeyen disiplin cezaları kesinleşir. İtiraz mercileri, itiraz dilekçesi ile karar ve eklerinin kendilerine intikalinden itibaren otuz gün içinde kararlarını vermek zorundadır. İtirazın kabulü hâlinde, disiplin amirleri kararı gözden geçirerek verilen cezayı hafifletebilir veya tamamen kaldırabilirler. Disiplin cezalarına karşı idari yargı yoluna başvurulabilir."

“Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının üyeleri hakkında verdiği mesleki faaliyeti sona erdirmeyen her türlü disiplin işlemleri ve sınav işlemlerinden,” doğan davalarda verilen kararlara karşı itiraz yolu öngörülmüştür.

Bu yolla kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının üyeleri hakkında verdikleri verilen uyarı, kınama, üyelikten geçici çıkarılma gibi disiplin kararlarına karşı açılacak olan davalarda verilen kararlarda Danıştay’a gitmeyecektir.

Aynı şekilde, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yaptıkları sınavlara ilişkin işlemlerden doğan davalarda itiraz yoluna tabi tutulmuştur. Örneğin, serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavına ilişkin işlemler, yeminli mali müşavirlik sınavına ilişkin işlemlerden doğan davalarda artık temyiz yoluna gidilmeyecektir. Aslında bu davaların sayısı bir önceki gruba göre büyük bir çoğunluk oluşturmaya da yine de yerinde bir düzenleme olmuştur.

E- Aynı maddenin yeni düzenlemesinde eklenen (e) bendi ile *“Asker ailelerine yardım ile ilgili işlemlerden,”* doğan davalarda itiraz yolu getirilmiştir. Aslında bu uyuşmazlıklar dava türleri içinde çok büyük bir yer teşkil etmese de Danıştay’ın iş yükünden alınarak bölge idare mahkemelerine verilmiştir.

F- Aynı maddenin yeni düzenlemesinde eklenen (f) bendi ile *“4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Kanununun uygulanmasından”* doğan davalarda itiraz yolu öngörülmüştür. Aslında uygulamada bu yasadaki açılan dava sayısı da oldukça azalmıştır. 5728 sayılı Kanun’un 109 maddesiyle¹⁴ yapılan değişiklikle birlikte 4081 sayılı Kanun uyarınca verilecek idari para cezalarına karşı açılacak davalar Kabahatler Kanunu’na göre sulh ceza mahkemesinde görülecektir. Bu da idari yargı yerlerinde açılan dava sayısını azaltmıştır.

G- Maddenin önceki düzenlemesinde *“2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması*

¹⁴ **4081 sayılı Kanun Madde 10:** *“Bu Kanunda yazılı istisnalar ile idarî para cezaları dışında koruma veya ihtiyar meclislerinin bu Kanun hükümlerine göre verecekleri kararlar aleyhine alakalıları tarafından kararın kendilerine tebliği tarihinden itibaren on gün zarfında murakabe heyetine müracaat ve itiraz olunabilir. Murakabe heyetinin verdiği; a) İdarî para cezasına ilişkin kararlarına karşı Kabahatler Kanunu hükümlerine göre, b) Diğer kararlarına karşı bu Kanun hükümlerine göre, kanun yoluna başvurulabilir.”*

Hakkında Kanun ile 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu gereğince kamu kurum ve kuruluşları tarafından sosyal yardım amacıyla bağlanan aylık ve yapılan sosyal yardımlarla ilgili uygulamalardan,” kaynaklanan davalar olarak (d) bendinde düzenlenen husus aynen korunmuş ve (g) bendi olarak sıralanmıştır.

2022 sayılı Kanun ve 3294 sayılı Kanun’dan kaynaklı davalarda verilen kararlarda 2000 yılından beri bölge idare mahkemelerine itiraz yoluna başvurulmuş davalar. Bu davaların sayıları da az olmakla birlikte yine bu davaların bölge idare mahkemelerinin iş yükünde kalması yerinde olmuştur.

H- Maddenin önceki düzenlemesinde “3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasından,” davalar olarak (c) bendinde düzenlenen husus aynen korunmuş ve (h) bendi olarak sıralanmıştır.

3091 sayılı Kanun’dan doğan uyuşmazlıklarda verilen kararlara karşı 2000 yılından beri bölge idare mahkemelerine itiraz edilmekteydi. Bu düzenlemenin korunması da yerinde olmuştur. Zira 3091 sayılı Kanun’dan doğan uyuşmazlıkların¹⁵ yerelde çözüme kavuşturulması gereken uyuşmazlıklardır.

I-Aynı maddenin yeni düzenlemesinde eklenen (ı) bendi ile “4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun uygulanmasından,” doğan davalarda verilen karşı da itiraz yolu öngörülmüştür.

4982 sayılı Kanun’un 13. maddesi¹⁶ bilgi edinme başvurularının reddedilmesi halinde uygulanacak prosedürü anlatmaktadır. Buna göre, başvurusu reddedilen kişi başvurusunu reddeden idarenin bulunduğu yer idare mahkemesine dava açabileceği gibi, Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu’na da başvurabilir. Burada önemli olan husus Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu’na itiraz edilmesi ve itirazın bu

¹⁵ 3091 sayılı Kanunu ve uygulaması hakkında geniş bilgi için bkz, Bilgin, Hüseyin, Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin İdari Yoldan Önlenmesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2011.

¹⁶ **4982 sayılı Kanunun 13. Maddesi :** “Bilgi edinme istemi reddedilen başvuru sahibi, yargı yoluna başvurmadan önce kararın tebliğinden itibaren onbeş gün içinde Kurula itiraz edebilir. Kurul, bu konudaki kararını otuz iş günü içinde verir. Kurum ve kuruluşlar, Kurulun istediği her türlü bilgi veya belgeyi onbeş iş günü içinde vermekle yükümlüdürler. Kurula itiraz, başvuru sahibinin idari yargıya başvurma süresini durdurur.”

kurul tarafından reddedilmesi halinde davanın nerede açılacağıdır. 4982 sayılı Kanunla ilgili yapılan başvuruların ilgili idarelerce reddedilmesi ve bu karara karşıda Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'na başvurulması ve bu kurulunda başvuru reddetmesi halinde davaların Ankara İdare Mahkemelerinde açılacağının kabul edilmesi durumunda Ankara idare mahkemelerinin vereceği kararlara itiraz edilmesi halinde Ankara Bölge İdare Mahkemesi'nin iş yükünde önemli bir artış olacağı hususu da gözden kaçırılmamalıdır.

İ- Tek hakimle verilen bütün kararlara karşı bölge idare mahkemelerine itiraz edilecektir. İncelememize konu olan değişiklik paketinin 35. maddesiyle 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 7. maddesindeki tek hakim sınırı 25.000,00 TL'ye çıkartılmıştır. Böylece tek hakimle görülecek dava sayısında oldukça artış olmuştur. Özellikle vergi mahkemelerine uyuşmazlık konusu olan bir çok ceza, birçok idari para cezası tek hakim sınırının altında kalmaktadır.

Yeri gelmişken hemen belirtmekte fayda var ki bazı meslektaşlarımızın 2577 sayılı Kanun'un 45. maddesinde yer alan ve itirazın bölge idare mahkemelerine gönderilmesi düşünülen konuların tamamının tek hakimle görülmesi düşüncesi bulunmakla birlikte, biz bu düşünceye katılmamaktayız. İdari yargının kendine özgü yapısı, hukuka uygunluk karinesinden yararlanan bir idari işlemin dava konusu edilmesi, meslek içindeki hakimlerin kıdemi ve birbirini yetiştirmesi gibi hususlar nazara alındığında adli yargı yerlerinde görülen davalarla bu hususların kıyaslanamayacağı kanaatindeyiz.

Öte yandan, maddenin önceki düzenlemesinde "213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca verilen işyeri kapatma cezalarından" kaynaklanan davalar olarak (e) bendinde düzenlenmiş ve tasarıda da bu hüküm aynen korunmuş idi ancak 6352 sayılı Kanunun yasalaşma sürecinde bu fıkra hükmü yasa metninden çıkartılmıştır. Böylelikle artık bu davalarda itiraz yerine temyiz yoluna gidilecektir.

Aslında 2577 sayılı Kanunun 45. maddesi hakkında daha önce çıkan 6217 sayılı Kanunda da değişiklik öngörülmüş ancak bu değişiklik daha sonra komisyon tarafından tasarıdan çıkartılmıştı. Önceki tasarı metnine baktığımızda;

“1. İdare ve vergi mahkemelerinin; a) İlk ve orta öğretim öğrencilerinin kayıt, nakil, ilişik kesme, disiplin ve sınıf geçmeleri ile notlarının tespitine ilişkin işlemlerden, b) Yükseköğretim öğrencilerinin kayıt, nakil, öğrencilikle ilişkisinin kesilmesi sonucunu doğuranlar dışında kalan disiplin cezaları, sınıf geçme ve notlarının tespitine ilişkin işlemlerden, c-) Kamu görevlileri hakkında tesis edilen geçici görevlendirme, vekaleten atama, ikinci görev, görevden uzaklaştırma, yolluk, lojman, izin ve il içi naklen atama işlemleri ile bölge teşkilatı olan kurum ve kuruluşlarda görev yapan kamu görevlilerinin bölge içi atama işlemlerinden, d) Kamu görevlilerinin, görevle ilişkisinin kesilmesi sonucunu doğuranlar dışında kalan disiplin cezalarından, e) 3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyedliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasından, f) 5737 sayılı Vakıflar Kanununun 16'ncı ve 20'nci maddelerinde düzenlenen tahliye işlemlerinden, g) 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu gereğince kamu kurum ve kuruluşları tarafından sosyal yardım amacıyla bağlanan aylık ve yapılan sosyal yardımlarla ilgili uygulamalardan, h) Asker ailesine yardım ile ilgili işlemler hakkında açılacak davalardan, ı) 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75 inci, 5393 sayılı Belediye Kanununun 15'inci ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 7'nci maddesinin uygulanmasından, j) 4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanunun uygulanmasından, k) 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununun uygulanmasından, l)2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu uyarınca valiliklerce, kaymakamlıklarca ve belediyelerce tesis edilecek işlemlerden, m) 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile 5393 sayılı Belediye Kanunundan kaynaklanan ulaşım ve toplu taşımaya ilişkin işlerden, n) 3194 sayılı İmar Kanunu ve diğer kanunlar uyarınca tesis edilen mühürleme, durdurma, yıkım kararları ile bunlara ilişkin olarak verilen para cezaları ve bu cezaların tahsili amacıyla tesis edilen işlemlerden, o) 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanundan, p) Tek hakim tarafından karara bağlanan vergi ve diğer kamu alacaklarının asıllarına bağlı ceza, faiz, gecikme faizi ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun bunlar hakkında uygulanmasından, r) Konusu ellibin lirayı aşmayan idari işlemler ile bu miktarı aşmayan tazminat istemlerinden, kaynaklanan uyuşmazlıklarla ilgili olarak verdikleri nihai kararlar ile tek hakimle verilen nihai kararlara, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi, mahkemelerin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine itiraz edilebilir.” şeklindedir.

Görüldüğü üzere, önceki düzenlemede bölge idare mahkemesine itiraz yolu açılan konu sayısı oldukça fazla iken hali hazırdaki kanun hükmünde bu durum azaltılmış ve kimi bazı dava türleri yine Danıştay'a bırakılmıştır. Aslında mevcut düzenleme yerinde olmakla birlikte bölge idare mahkemelerinin tam olarak bir istinaf mahkemesi niteliğine kavuşması halinde Danıştay'ın baktığı kimi bazı davalarda yine bölge idare mahkemesine devredilebilirler.

12 -Karar Düzeltme Yolu Hakkındaki Değişiklik Düşüncesi

2577 sayılı Kanun'un 54. maddesi¹⁸ karar düzeltme yolunu düzenlemektedir. Tasarının 54. maddesinde karar düzeltme yoluyla ilgili 2 değişiklik yapılmıştı. Anılan değişikliklere göre;

2577 sayılı Kanun'un 54. maddesinin 3. fıkrası *"Kararın düzeltilmesi istekleri esas kararı vermiş olan daire, kurul ve bölge idare mahkemesince incelenir. Dosyanın incelenmesinde tetkik hakimliği yapanlar ayının konunun düzeltme yoluyla incelenmesinde bu görevi yapamazlar"* şeklinde iken, *"Kararın düzeltilmesi istekleri öncelikle esas kararı vermiş olan daire, kurul veya mahkemenin, esas kararına katılmamış bir üyesi bunun mümkün olmaması halinde ise görevlendirilecek bir üye tarafından incelenir. Karar düzeltme talebinin yerinde olmadığı anlaşılırsa dosyayı inceleyen üye tarafından kabul edilmezlik kararı verilerek gerekçeleriyle birlikte taraflara tebliğ edilir. Bu karar kesindir."* şeklinde değiştirilmek ve *"Kararın düzeltilmesi isteğinin yerinde olduğu kanaatine varılan dosyalar ise görüşülüp karara bağlanmak üzere, ilgili daire, kurul veya mahkemeye gönderilir. Dosyanın incelenmesinde tetkik hakimliği yapanlar, aynı kanun düzeltme yoluyla incelenmesinde bu görevi yapamazlar."* şeklinde yeni bir fıkra eklenmiş istenilmiş ancak anılan değişiklikten sonrada hak arama özgürlüğü kısıtlanacağından hareketle vazgeçilmiştir.

Kanaatimizce Kanun tasarısındaki bu hükmün aynen korunması yerinde olacaktı. Zira, karar düzeltme yolu idari yargıda ve özellikle Danıştay'da iş yükünü oldukça arttırmaktadır. Bu yolla değişen karar sayısında binde 8 civarında olduğu tasarının ilgili madde gerekçesinde açıkça ifade edilmektedir. Zaten bu yeni hükümle karar düzeltme yolu tamamen kapatılmamakta sadece ön incelemeye tabi tutularak gereksiz yere ilgili heyetlerin önüne gelmesinin önüne geçilmiş olunmaktadır. Özellikle içtihadı açık olan bir çok seri davada bu şekilde bir yola gidilmesi oldukça yerinde olacaktı.

13- 2577 sayılı Yasaya Eklenen Geçici Hükümler:

6352 sayılı Kanun'un 61. maddesiyle 2577 sayılı Kanuna geçici bir hüküm eklenmiştir. Geçici madde 6. olarak ifade edilen bu geçici madde ile getirilen hükümler ise şu şekildedir.

A- Bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde evrak büroları oluşturuluncaya kadar dilekçeler mahkeme başkanı veya hâkim tarafından havale edilmeye devam olunacaktır. Aslında yukarıda da izah ettiğimiz gibi küçük yerlerde bu şekilde bir buro kurma yerine tarama merkezini bu isimle adlandırarak ya da tarama merkezine bir eleman daha vererek bu iş kolayca çözümlenebilir.

B- Yine Danıştay'ın temyiz yeri olarak incelemesinden çıkarılan işlerde elimizdeki kanun yürürlüğe girmeden önce verilen nihai kararlar ile Danıştay'ın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece yeniden verilen kararlar Danıştay'a temyiz incelemesine gidecektir. Burada dava açılma tarihi değil, kararın verilme tarihi önemlidir.

II- 2576 Sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunda Yapılan Değişiklikler

1- Bölge İdare Mahkemelerinin Oluşumu

6352 sayılı Kanun'un 49. maddesiyle 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunu'nun "*Bölge İdare Mahkemelerinin Oluşumu Başlıklı*" 3 üncü¹⁷ maddesinin "*Bölge idare mahkemeleri, bölge idare mahke-*

¹⁷ **2576 Sayılı Kanun Madde 3 önceki hali:** "1. Bölge idare mahkemeleri, bölge idare mahkemesi başkanı ile iki üyeden oluşur. 2. (Mülga fıkra) 3. Bölge İdare Mahkemesi başkan ve üyeliklerine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atama yapılır. Mahkeme başkanlarının kanuni sebeplerle yokluğunda, başkanlığa en kıdemli üye vekalet eder, aynı sebeplerle üye noksanlığı ise, bölgedeki idare ve vergi mahkemesi hakimlerinden kıdem sırasına göre tamamlanır. Bu mahkemeler gerektiğinde birden çok kurul halinde çalışabilirler. Bölge idare mahkemesi başkanının katılmadığı hallerde, mahkeme kurullarına o kuruldaki en kıdemli üye başkanlık eder. Bu kurulların oluşumu ve aralarındaki iş bölümü Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir. 4. Ankara, İstanbul ve İzmir bölge idare mahkemeleri başkanlıklarına Danıştay üyelerinden istekte bulunanlar Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atanabilirler. Bu suretle atanalar, Danıştay üyeliği sıfatını, kadrosuna, aylık ve ödeneği ile her türlü özlük haklarını muhafaza ederler. Bunların aylık ve ödenekleri ile her türlü mali ve sosyal haklarının Danıştay

mesi başkanı ile iki üyeden oluşur.” şeklindeki (1) numaralı fıkrasına “bölge idare mahkemesi başkan ve üyeliklerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atama yapılır. Bu mahkemeler gerektiğinde birden çok kurul halinde çalışabilirler. Bu kurulların oluşumu, aralarındaki iş bölümü ile kurullara kimin başkanlık edeceği Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir.” şeklinde değiştirilmiştir.

Anılan değişiklikle birlikte uygulamada Ankara, İstanbul, İzmir gibi bölge idare mahkemelerinde var olan uygulamanın yasal zemine oturtulması ve diğer bölge idare mahkemelerine de bu yolun açılması sağlanmış olmaktadır. Çalışmamızın devamında da değineceğimiz üzere ülkemizde faal olarak görev yapan 25 adet bölge idare mahkemesi vardır ve bu sayı oldukça fazladır. Bu sayının azaltılması halinde bu madde daha çok işlerlik kazanacaktır. Bölge idare mahkemelerinin birden fazla kurul halinde çalışmaları halinde vergi işleri için ayrı bir kurul, idari davalar için ayrı bir kurul oluşacaktır. Bu şekilde işler hem daha hızlı ilerleyecek hem de buralarda görev yapan hakimler daha etkin hale gelecektir. Uygulamada büyük birkaç bölge idare mahkemesi dışında diğer bölge idare mahkemesindeki hakimler hem vergi davaları hem de idari davalara aynı anda bakabilmektedir. Aslında bir çok konuda kesin karar verecek olan bölge idare mahkemelerinin de Danıştayda olduğu gibi ayrı idari kurulları ve vergi kurulları olması yerinde olacaktır.

Aynı maddede yapılan değişiklikle birlikte, 3 numaralı fıkrada sadece *“Mahkeme başkanlarının kanuni sebeplerle yokluğunda, başkanlığa en kıdemli üye vekalet eder, aynı sebeplerle üye noksanlığı ise, bölgedeki idare ve vergi mahkemesi hâkimlerinden kıdem sırasına göre tamamlanır.”* hükmü yürürlükte bırakılmış ve diğer birinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci cümleleri yürürlükten kaldırılmıştır. Yürürlükten kalkan cümle hükümleri aslında bir önceki fıkrada benzer ifadelerde yer verilmiştir.

2- Tek Hakim Sınırı

6352 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle 2576 sayılı Kanun'un *“Tek Hakimle Görülecek Davalar”* başlıklı 7 nci maddesinin¹⁸ (1) ve (2) numara-

¹⁸ bütçesinden ödenmesine devam olunur.”
2576 sayılı Kanun Madde 7: “Uyuşmazlık miktarı birmilyar lirayı aşmayan; a) Konusu belli parayı içeren idari işlemlere karşı açılan iptal davaları, b) Tam yar-

ralı fıkralarında yer alan “bir milyar lirayı” ibareleri “Yirmibeş bin Türk Lirasını” şeklinde değiştirilmiştir.

Madde yapılan değişiklik sonrasında tek hakim sınırı 2012 yılı için 9.230,00 TL’den birden 25.000,00 TL’ye çıkartılmıştır. Bu özellikle idari para cezaları ile vergi uyuşmazlıklarında verilen kararların büyük bir çoğunluğunun temyiz yerine itiraz yoluna gitmesi anlamına gelecektir. Tasarıda 50.000,00 TL olan parasal sınırın 25.000,00 TL’ye çekilmesi yerinde olmuştur. 50.000,00 TL kalması halinde bölge idare mahkemelerinin iş yükü daha da artacaktı. Burada en önemli meselelerden birisi bölge idare mahkemeleri arasında içtihat birliğinin nasıl sağlanacağı hususu olacaktır.

Maddenin gerekçesine baktığımızda bu miktarın bu şekilde yükseltilmesinde gerekçe olarak, “İdari yargı siteminden büyük ölçüde esinlendiğimiz Fransa’da ilk derece yargılamasında davaların yaklaşık 2/3’ü tek hakim tarafından yürütülmektedir. Ülkemizde ise ilk derece mahkemelerinde tek hakimle görülen davaların sayısı oldukça düşük kalmaktadır. Düzenlemeyle tek hakim tarafından karara bağlanacak dosyaların sayısı artırılmaktadır. Bununla davaların daha hızlı karara bağlanmasının mümkün olacağı değerlendirilmektedir.” gösterilmiştir.

III- 2575 Sayılı Danıştay Kanunda Yapılan Değişiklikler

1-Düzenleyici İşlemler Konusu

6352 sayılı Kanun’un 45. maddesiyle 2575 sayılı Danıştay Kanunu’nun “İlk Derece Mahkemesi Olarak Danıştay’da Görülecek Olan Davalar” başlıklı 24 üncü maddesinin¹⁹ (1) numaralı fıkrasının “Bakan-

gı davaları, İdare mahkemesi hakimlerinden biri tarafından çözümlenir. 2. 6 ncı maddenin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen uyuşmazlıklardan kaynaklanan toplam değeri birmilyar lirayı aşmayan davalar, vergi mahkemesi hakimlerinden biri tarafından çözümlenir.”

¹⁹ **2575 sayılı Kanun Madde 24:** “1. Danıştay ilk derece mahkemesi olarak; a) Bakanlar Kurulu kararlarına, b) Başbakanlık, bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının müsteşarlarıyla ilgili müşterek kararnamelere,c) Bakanlıkların düzenleyici işlemleri ile kamu kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca çıkarılan ve ülke çapında uygulanacak düzenleyici işlemlere,d) Danıştay İdari Dairesince veya İdari İşler Kurulunca verilen kararlar üzerine uygulanan eylem ve işlemlere,e) Birden çok idare veya vergi mahkemesinin yetki alanına giren işlere, f) Danıştay Yüksek Disiplin Kurulu kararları ile bu Kurulun görev alanı ile ilgili Danıştay Başkanlığı işlemlerine, Karşı açılacak iptal ve tam yargı davaları ile tahkim yolu öngörülme-yen kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz

lıkların düzenleyici işlemleri ile kamu kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca çıkarılan ve ülke çapında uygulanacak düzenleyici işlemlere," şeklindeki (c) bendi "c) Bakanlıklar ile kamu kuruluşları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca çıkarılan ve ülke çapında uygulanacak düzenleyici işlemlere," şeklinde değiştirilmiştir²⁰.

Bu değişiklikle birlikte bakanlıklarca yapılan ancak, ülke çapında uygulanma niteliği bulunmayan ve düzenleyici işlem kapsamında nitelendirilen bazı işlemlere karşı açılan davaların ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da görülmesinin önüne geçilmek istenmiştir. Bu sayede bakanlıkların tüm düzenleyici işlemleri yerine; sadece, ülke çapında uygulanacak düzenleyici işlemlerine karşı açılacak davaların ilk derece yargılamasının Danıştay'da görülmesi sağlanacaktır. Bu durum Danıştay'ın iş yükünde önemli bir azalma sağlayacaktır.

Öte yandan düzenleyici işlemlerin görüm ve çözümünde ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'ın görevli olarak görülme sebebi madde gerekçesinde; *"Buna karşılık, ülke çapında uygulanacak düzenleyici işlemlerin önemi, bu düzenleyici işlemlere dayalı olarak tesis edilen bireysel işlemlere karşı açılacak davaların ülke geneline yaygınlığı, düzenleyici işlem ile bireysel işlemin birlikte dava konusu edilmesi durumunda görev ve yetki konusunda sorun yaşanacak olması ve içtihat birliğinin sağlanması gibi nedenlerle, bu tip uyumsuzlukların Danıştay'da görülmesine devam edilmesi öngörülmektedir."* şeklinde ifade edilmiştir.

2-Danıştay Başsavcısının Görevi

6352 sayılı Kanun'un 46. maddesiyle 2575 sayılı Kanun'un "Danıştay Başsavcısının Görevleri" başlıklı 60 ıncı maddesinin (1) numaralı fıkrasının "Başsavcı, dava dosyalarını uygun göreceği görev ayırımına göre savcılara havale eder." şeklindeki birinci cümlesi "Başsavcı, ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştay'da görülen dava dosyalarını, esas hakkındaki düşüncelerini bildirmek üzere, uygun göreceği görev ayırımına göre savcılara havale eder." şeklinde değiştirilmiştir.

şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan idari davaları karara bağlar.2. Danıştay, belediyeler ile il özel idarelerinin seçimle gelen organlarının organlık sıfatlarını kaybetmeleri hakkındaki istemleri inceler ve karara bağlar."

²⁰ Aslında 6217 sayılı Yargı Hizmetlerinin Hızlandırılması Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısında 15. madde olarak düzenlenmiş ve anılan bendin "c - Ülke genelinde uygulanacak düzenleyici işlemlere" şeklinde değiştirilmek istenilmiş ancak bilahare bu değişiklik komisyonda tasarıdan çıkartılmıştır.

Anılan değişiklikle Danıştay savcılarının işlerinde önemli bir azalma olacağı gibi, aynı şekilde yargılamanın hızlanmasının önüde açılmış olacaktır. Danıştay savcıları, sadece Danıştayın ilk derece mahkemesi sıfatıyla baktığı davaların esası hakkında görüş bildirecektirler. Oysa değişiklik öncesinde, Danıştay savcıları Danıştay'a gelen her dosya için bir başka ifadeyle ilk derece Danıştay'ın baktığı davalarda, temyiz ve karar düzeltme istemleri için Danıştay'a gelen tüm dosyalarının esasları ve yürütmeyi durdurma istemleri hakkında görüş bildirmekteydi. Bu durum hem savcıların iş yükünü arttırmakta hem de dosyaların savcılıkta geçen süreler nedeniyle görüş ve çözümü uzatmaktaydı.

3-Danıştay Savcısının Görevi

6352 sayılı Kanun'un 47. maddesiyle 2575 sayılı Kanun'un "*Savcıların Görevleri*" başlıklı 61. maddesinde 2 fıkra da değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklere baktığımızda;

A-Anılan maddenin, "*Savcılar, kendilerine havale olunan dosyaları Başsavcı adına incelerler ve düşüncelerini, davalarda bir ay, yürütmenin durdurulması isteminde iki gün içinde gerekçeli ve yazılı olarak verirler. Bu süreler geçirilirse durumu sebepleriyle birlikte Başsavcı'ya bildirirler. Danıştay Başkanı'nın ve Başsavcı'nın vereceği diğer görevleri yerine getirir; çalışma düzeninin korunması ve iş veriminin artırılması için Başsavcının alacağı tedbirlere uyarlar.*" şeklindeki 1. fıkrası "*1. Savcılar, ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştay'da görülen dava dosyalarından kendilerine havale olunanları Başsavcı adına incelerler ve esas hakkındaki düşüncelerini, bir ay içinde gerekçeli ve yazılı olarak verirler. Bu süreler geçirilirse durumu sebepleriyle birlikte Başsavcıya bildirirler. Danıştay Başkanı'nın ve Başsavcı'nın vereceği diğer görevleri yerine getirir; çalışma düzeninin korunması ve iş veriminin artırılması için Başsavcının alacağı tedbirlere uyarlar.*" şeklinde değiştirilmiştir.

Buna göre, aslında yukarıda anılan değişikliğe paralel bir düzenleme getirilmiş ve Danıştay savcılarının sadece ilk derece mahkemesi sıfatıyla Danıştay'ın bakacağı davalarda Danıştay Başsavcısı adına görüş verecekleri belirtilmiştir. Bir önceki maddede belirttiğimiz üzere, Danıştay Savcısı bu davaların yürütmeyi durdurma istemleri hakkında da görüş bildirmeyecek sadece esas hakkında görüş bildirecektir. Bu yazılı ve gerekçeli olacak görüşün ise 1 ay içinde verilmesi ve bu

sürenin geçirilmesi halinde sebebinin Başsavcı'ya bildirilmesi gerekmektedir. Yukarıda da belirttiğimiz üzere 2577 sayılı Kanun'un ilgili maddesinde yapılan değişiklik üzerine Danıştay savcılarının dosyalar hakkında verdikleri görüşler uyuşmazlığın taraflarına da tebliğ edilecek ve bu görüşe karşı taraflar beyanlarını sunacaktır. Burada bulunan savcıların Danıştay Başkanı ve Başsavcısı'nın vereceği diğer işleri yapacağına ilişkin cümle de aynen tekrar edilmiştir.

B-Yine aynı maddenin önceki halinde *“Dava daireleri ile idari ve vergi dava daireleri genel kurullarınca gerekli görüldüğü takdirde, Danıştay savcıları, önceden haber verilmek suretiyle, düşüncelerini sözlü olarak da açıklarlar.”* şeklindeki 3. fıkrası *“3. Dava dairelerince gerekli görüldüğü takdirde, Danıştay savcıları, önceden haber verilmek suretiyle, düşüncelerini sözlü olarak da açıklarlar.”* şeklinde değiştirilmiştir.

Genel olarak her iki maddeyi birlikte değerlendirdiğimizde Danıştay savcılarının iş yükünde önemli bir azalma meydana gelmiştir. Zira, öncekinden farklı olarak Danıştay savcıları temyiz ve karar düzeltme safhalarındaki yürütmeyi durdurma ve esas aşamasında artık görüş bildirmeyecektir. Aynı şekilde ilk derece olarak Danıştay'da görülen davaların da sadece esasları hakkında görüş bildirecektir. Bir başka ifadeyle ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da açılan davalardaki yürütmeyi durdurma istemleri hakkında da Danıştay savcısı görüş bildirmeyecektir. Bu durumu son yargı paketi ile Danıştay'ın ilk derece mahkemesi olarak gördüğü işlerde bir azalma yoluna gidilmesi de birlikte dikkate alındığında Danıştay savcılarının iş yükü epey azalacaktır. Bu azalmanın getirdiği rahatlamayla Danıştay savcılarının bölge idare mahkemeleri kararlarının Danıştay içtihatlarına uygunluğunu denetleme görevi verilebileceği düşünülebilir. Zira hali hazır durumda bölge idare mahkemelerinin kararlarının kesinliği nedeniyle içtihat birliği sorunu bulunmaktadır.

4- Danıştay Üyeliğine Seçim Şartları Konusu

2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 9. maddesi Danıştay üyelerinin seçimi konusunu düzenlemektedir²¹. Anılan madde hükümlerine göre

²¹ 2575 sayılı Kanun Madde 9: 1. Danıştayda boşalan üyeliklerin dörtte üçü idari yargı hakim ve savcılığından, dörtte biri ise diğer görevliler arasından seçilir. 2. İdari yargı hakim ve savcıları, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca; diğer gö-

Danıştay'da boşalan her dört üyeden 3 tanesi için HSYK tarafından, kalan 1 üyelik için ise Cumhurbaşkanınca seçim işlemi gerçekleştirilmektedir. Hali hazırda düzenlemede cumhurbaşkanınca yapılacak olan seçimlerde seçilme yeterliğine sahip olma konusu Danıştay Üyelerinin Nitelikleri başlıklı 8. maddenin 3 fıkrasında " 3. İdari görevlerden Danıştay üyeliğine seçileceklerin yükseköğrenimlerini tamamladıktan sonra Devlet hizmetlerinde yirmi yıl (*) çalışmış bulunmaları, birinci derece aylığını kazanılmış hak olarak almaları ve hakimliğin gerektirdiği ahlak ve seciyeye sahip olmaları şarttır." şeklinde iken 6352 sayılı Kanun'un 46 maddesiyle buradaki 20 yıllık süre şartı 15 yıla düşürülmüştür. Bu durumda diğer şartları taşıyan²² daha genç yaştaki idari yargı mensubu olmayan kişilerin Danıştay üyesi seçilmesi ve yasada düzenlenen ¼ oranından fazla bir sayıya ulaşmasına neden olacaktır.

Aynı şekilde, 6352 sayılı Kanun'un 46. maddesiyle 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 8 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendine "Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği," ibaresi ile (e) bendine "ile düzenleyici ve denetleyici kurumların başkanlıkları," ibaresi eklenerek bu kişilerden de Cumhurbaşkanınca Danıştay üyesi seçilmesinin önü açılmıştır. Yine "Bakanlıkların başhukuk müşavirliği veya birinci hukuk müşavirliği veya Maliye bakanlığındaki bu derecelerdeki hukuk müşavirliği, müşavir avukatlığı veya muhakemat müdürlüğü" şeklinde (g)

revlerde bulunanlar ise, Cumhurbaşkanınca Danıştay üyeliğine seçilirler.3. Danıştayda boşalan üye sayısı dördü bulunca, dördüncü üyeliğin boşaldığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde durum Danıştay Başkanlığınca Başbakanlığa ve Adalet Bakanlığına duyurulur.4. Cumhurbaşkanı ve Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu duyurudan sonra en geç iki ay içinde seçim yapılır.

- ²² **2575 sayılı Kanun Madde 8:** 1. Danıştay üyeleri: a) İdari yargı hakim ve savcılığı, b) Bakanlık, müsteşarlık, müsteşar yardımcılığı, elçilik, valilik, c) Generallik, amirallik, d) Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliği,e) Genel ve katma bütçeli dairelerde veya kamu kuruluşlarında genel müdürlük veya en az bu derecedeki tetkik ve teftiş kurul başkanlıkları, f) Yükseköğrenim kurumlarında hukuk, iktisat, maliye, kamu yönetimi profesörlüğü,g) Bakanlıkların başhukuk müşavirliği veya birinci hukuk müşavirliği veya Maliye Bakanlığında bu derecelerdeki hukuk müşavirliği, müşavir avukatlığı veya muhakemat müdürlüğü, Görevlerini yapanlar arasından seçilir. 2. İdari yargı hakim ve savcılarının Danıştay üyeliğine seçilebilmeleri için birinci sınıfa ayrıldıktan sonra en az üç yıl bu görevlerde başarı ile çalışmış olmaları ve birinci sınıfa ayrılma niteliğini kaybetmemeleri gereklidir.3. İdari görevlerden Danıştay üyeliğine seçileceklerin yükseköğrenimlerini tamamladıktan sonra Devlet hizmetlerinde yirmi yıl (*) çalışmış bulunmaları, birinci derece aylığını kazanılmış hak olarak almaları ve hakimliğin gerektirdiği ahlak ve seciyeye sahip olmaları şarttır.

bendi “g) Kamu kurum ve kuruluşlarının başhukuk müşavirliği, birinci hukuk müşavirliği, hukuk hizmetleri başkanlığı ve hukuk işleri müdürlüğü,” şeklinde değiştirilmiştir.

Hemen belirtelim ki, Danıştay’da Danıştayın özelliği ve idari üzerindeki hukuka uygunluk denetimi yapması nedeniyle Cumhurbaşkanınca üye seçilmesi konusunda tamamen karşı olmamakla birlikte, seçilen üye sayısında bir değişikliğe gidilerek, her boşalan 4 üyelik için cumhurbaşkanınca bir üye seçme yolu yerine Cumhurbaşkanınca seçilecek üye sayısı sabitlenmeli ve o üyeliklerde boşalma olduğunda Cumhurbaşkanının o üyeliklere seçim yapması sağlanmalıdır. Cumhurbaşkanlığınca seçilecek üye sayısı her daire için en fazla 2 üye ile sınırlandırılması ve toplam 30 üyenin Cumhurbaşkanlığı kontenjanından seçilmesinin yeterli olacağını düşünmekteyiz.

İdari yargıda mevcut hakim sayısındaki artışla birlikte seçilme yeterliğine sahip hakim savcı sayısının artması, Danıştay üyeliği seçimlerinin mevcut HSYK tarafından daha adaletli bir şekilde yapılması, sadece Danıştay bünyesinde görev yapan Danıştay savcıları ya da kıdemli tetkik hakimleri arasından üye seçimi yapılması yerine taşrada her hangi bir birimde görev yapan ve Danıştay üyeliğine seçilme konusunda yasada aranan şartları taşıyan bütün idari yargı hakimlerinin potansiyel Danıştay üyesi adayı statüsünü gerçekten kazanmış olmaları nedeniyle bu hususun meslek barışına ve yargılama faaliyetlerinde olumlu katkısı olacağını düşünmekteyiz.

5-2575 sayılı Yasayla İlgili Geçici Hükümler:

6352 sayılı Kanun’un 47. maddesiyle Danıştay Kanunu’na 2 yeni geçici madde eklenmiştir. Bu geçici maddelere baktığımızda;

A - İlk geçici madde, idari dava dairelerinin oluşumu ve çalışma süresi ile ilgilidir. İdare ve vergi dava daireleri kurullarının oluşumu ve çalışma usulu 6110 sayılı Kanunla yeniden düzenlenmişti. 6110 sayılı Kanunla yapılan düzenleme sonrasında 2575 sayılı Yasa’nın “İdare ve Vergi Dava Daireleri Kurulu” başlıklı 17. maddesi “1. İdari Dava Daireleri Kurulu, idari dava dairelerinin başkanları ile üyelerinden; Vergi Dava Daireleri Kurulu, vergi dava dairelerinin başkanları ile üyelerinden oluşur. 2. Dava daireleri kurullarına Danıştay Başkanı veya vekillerinden biri; bunların yokluğunda daire başkanlarından en kıdemlisi başkanlık eder. 3. Toplantı ve

görüşme yeter sayısı İdari Dava Daireleri Kurulu için otuzbir, Vergi Dava Daireleri Kurulu için ise onüçtür. İdari dava daireleri ile vergi dava dairelerinin ilk derece mahkemesi olarak verdikleri kararların temyiz veya itiraz yoluyla incelenmesinde ve iki dava dairesinin birlikte yapacağı toplantıda verilen kararların incelenmesinde, bu dairelerde karara katılmış olanlar idari ve vergi dava daireleri kurullarında bulunamazlar. 4. Bu toplantılarda hazır bulunanlar çift sayıda olursa en kıdemsiz üye kurula katılamaz. 5. Bu kurullarda kararlar oyçokluğu ile verilir. 6. Her kurula yeteri kadar tetkik hakimi verilir. Ayrıca bir yazı işleri müdürlüğü bulunur.” şeklinde idi. Bu yeni düzenleme ile idare ve vergi dava dairelerinin oluşumunda tüm idare ve vergi dava daireleri başkan ve üyeleri esas alınmış ancak dairelerin toplanabilmesi için toplantı yeter sayısı idari dava daireleri için 31, vergi dava daireleri için ise 13 olarak belirlenmişti. Ancak bu değişiklikten sonra vergi dava daireleri kurulu için herhangi bir değişikliğe gidilme de, idare dava daireleri için yeni bir düzenleme yapılmıştır. Hemen belirtelim ki bu düzenleme bir geçici maddedir ve geçici süreli bir düzenlemedir. Geçici maddede belirtilen süre dolduktan sonra yine 6110 sayılı Kanundaki hüküm uygulanacaktır.

Bu maddeye baktığımızda şu yeniliklerin geldiği görülmektedir.

a- Öncelikle bu madde 3 yıl süreyle uygulanacak olan bir maddedir. Mevcut dosyaların eritilebilmesi amacıyla bu geçici hüküm getirilmiştir. Eylül 2011 itibariyle yaklaşık 8000 dosya idari dava dairelerinde beklemektedir. İdari dava dairelerine giden bir dosya hakkında karar verilebilmesi 3-4 yılı geçebilmektedir.

b- İdari Dava Daireleri Kurulu 20 kişiden oluşacaktır. Bu 20 kişi Başkanlar Kurulu tarafından seçilecek ve her idari dava dairesinden en az bir üye olacaktır. Oysa ki bundan önceki düzenlemeye göre idari davalarının toplamı 101 kişiden oluşmakta iken toplantı yeter sayısı 31 idi. Kurulun kimlerden oluşacağı ve kimlerin katılacağı belli değildi.

c-İdari dava daireleri kuruluna Danıştay Başkanı yada başkan vekillerinden biri, bunların olması halinde ise, kurula en kıdemli üye başkanlık edecektir.

d-Seçilen 20 üyenin tamamı sürekli olarak İdari Daireleri Kurulunda görev yapacaklar. Ancak bu üyeler aynı zamanda kendi dairelerinde çalışmalara da Genel Kurul kararıyla katılabileceklerdir. Oy-

saki önceki düzenlemede İdari Dava Daireleri Kurulu haftada bir kez toplanmakta ve gerekçede belirtildiği üzere 20-25 dosya ancak karara bağlamaktaydı. Yine gerekçede belirtildiği üzere Eylül 2011 itibarıyla bekleyen 8000 davanın çözümü ve karara bağlanması yıllar alacaktı. Bu düzenleme ile 20 kişiden oluşan kurul tüm mesaisini İdari Dava Dairelerindeki işlere verecektir. Bu üç yıl içinde dosyaları eritecektir. Danıştayın ilk derece mahkemesi ve temyiz yeri olarak baktığı davalarda azalmaya paralel olarak İdari Dava Dairelerinin de iş yükü azalacaktır.

e-Yeni durumda idari dava dairelerinin toplantı ve görüşme yeter sayısı 15 olarak belirtilmiştir. 20 kişilik kurulun toplanması için nite-likli çoğunluk aranmıştır. Burada salt çoğunluk yeterli görülmemiş ve 15 kişi aranmıştır.

f-Karar yeter sayısı ise, toplantıya katılanların oyçokluğudur. Bu durumda 15 kişi ile toplanan kurul tarafından 8 kişi ile karar alınabi-lecektir.

B- Son geçici madde ise, 25. madde olarak düzenlenmiştir. Buna göre,

a- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ilk derece mahke-mesi olarak Danıştay'da açılan ancak bu kanunla birlikte idare ve ver-gi mahkemelerinin görevleri kapsamına alınan davalar Danıştay'da görülmeye devam edecektir. Bu kanun yürürlüğe girdikten sonra açılacak davalar ilgili idare ve vergi mahkemelerine gidecektir.

b- Yine Danıştay Savcısının görevinde yapılan değişikliklere iliş-kin olarak ise bir önceki fıkranın aksine, bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte görüş alınmak üzere Danıştay Başsavcısına gönderilen ancak henüz görüş bildirilmeyen yürütmeyi durdurma ile temyiz ve karar düzeltme dosyaları hakkında her hangi bir görüş alınmadan (verilme-den) dosya ilgili daire veya kurula geri gönderilecektir. Bu sayede Da-nıştay Savcılığında dosyaların beklemesinin önüne geçilmiş olacaktır.

IV. Danıştay'ın İşyüküne Azaltacak Diğer Kanunlarda Yapılacak Değişiklikler

Tasarının 45. maddesiyle Danıştay'ın iş yükünü azaltmak amacı-yla çeşitli kanunlarda değişiklik yapılmış ve bu Kanunlarda belirtilen

kurul kararlarına karşı açılacak olan davaların ilk derece Mahkemesi olarak Danıştay yerine idare mahkemelerine dava açılması imkanı getirilmişti. Ancak, Tasarıda tek maddede düzenlenen bu hususlar 6352 sayılı Kanunda ayrı ayrı yer verilerek düzenmiştir. Buna göre, değişiklik yapılan Kanunlara baktığımızda;

1- 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun “Kurul Kararlarına Karşı Yargı Yolu” başlıklı 55. maddesinin “Kurulun nihai kararlarına, tedbir kararlarına ve idarî para cezalarına ilişkin kararlarına karşı iptal davaları ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülür.” şeklinde birinci fıkrası “Kurul tarafından verilen idari yaptırım kararlarına karşı yetkili idare mahkemesinde dava açılabilir. Kurul kararlarına karşı açılan her türlü dava öncelikli işlerden sayılır.” şekilde değiştirilmiştir.(6352 sayılı Kanun 63. madde)

2- 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun “Dava Hakkı” başlıklı 12. maddesi, “İdari para cezaları dahil, Kurul tarafından alınan bütün kararlara karşı açılan iptal davaları ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülür. Danıştay, Kurul kararlarına karşı yapılan başvuruları acele işlerden sayar.” şeklinde iken “Kurul tarafından alınan idari yaptırım kararlarına karşı idare mahkemesinde dava açılabilir. Kurul kararlarına karşı açılan her türlü davalar öncelikli işlerden sayılır.” şekilde değiştirilmiştir.(6352 sayılı Kanun 64. madde)

3- 4634 sayılı Şeker Kanununun “İdari Para Cezaları” başlıklı 11 maddesinin onuncu fıkrası “İdarî para cezaları dahil, Kurul tarafından alınan bütün kararlara karşı açılan iptal davaları ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülür. Danıştay, Kurul kararlarına karşı yapılan başvuruları acele işlerden sayar.” şeklinde iken “Kurul tarafından verilen idari para cezalarına karşı idare mahkemesinde dava açılabilir. Kurul kararlarına karşı açılan her türlü davalar öncelikli işlerden sayılır.” şeklinde değiştirilmiştir. (6352 sayılı Kanun 65. madde)

4- 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanununun (Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması Ve Doğal Gaz Piyasası Hakkında Kanun) “Önaraştırma, Soruşturma ve Dava Hakkı” başlıklı 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrası “İdarî para cezaları dahil, Kurul tarafından alınan bütün kararlara karşı açılan iptal davaları ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülür. Danıştay, Kurul kararlarına karşı yapılan başvuruları acele işlerden sayar.” şeklinde iken “Kurul tarafından alınan idari yaptırım ka-

rarlarına karşı idare mahkemesinde dava açılabilir. Kurul kararlarına karşı açılan her türlü davalar öncelikli işlerden sayılır.” şeklinde değiştirilmiştir. (6352 sayılı Kanun 66. madde)

5- 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununun “Önaraştırma, Soruşturma ve Dava Hakkı” başlıklı 21. maddesinin üçüncü fıkrası “Kurul kararına karşı açılacak davalar ilk derece mahkemesi olarak Danıştay’da görülür. Danıştay, Kurul kararlarına karşı yapılan başvuruları acele işlerden sayar.” şeklinde iken “Kurul tarafından alınan idari yaptırım kararlarına karşı idare mahkemesinde dava açılabilir. Kurul kararlarına karşı açılan her türlü davalar öncelikli işlerden sayılır.” şeklinde değiştirilmiştir.(6352 sayılı Kanun 67. madde)

6- 5307 sayılı Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (LPG) Piyasası Kanunu Ve Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun “Önaraştırma, Soruşturma ve Dava Hakkı” başlıklı 18. maddesinin üçüncü fıkrası “İdarî para cezaları dahil Kurul tarafından alınan bütün kararlara karşı açılan iptal davaları ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülür. Danıştay, Kurul kararlarına karşı yapılan başvuruları acele işlerden sayar.” “Kurul tarafından alınan idari yaptırım kararlarına karşı idare mahkemesinde dava açılabilir. Kurul kararlarına karşı açılan her türlü davalar öncelikli işlerden sayılır.” şeklinde değiştirilmiştir.(6352 sayılı Kanun 68. madde)

7-5411 sayılı Bankacılık Kanununun “Kurul Kararlarına Karşı Yargı Yolu” başlıklı 105 inci maddesinin birinci fıkrası Kurul kararlarına karşı açılacak idarî davalar ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülür. Danıştay, Kurul kararlarına karşı yapılan başvuruları acele işlerden sayar.” şeklinde iken şekilde “Kurul tarafından alınan idari yaptırım kararlarına karşı idare mahkemesinde dava açılabilir. Kurul kararlarına karşı açılan her türlü davalar öncelikli işlerden sayılır.” değiştirilmiştir.(6352 sayılı Kanun 69. madde)

8- 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanununun “Dava Hakkı” başlıklı 62 nci maddesinin birinci fıkrası Kurumun sektörle ilgili işlemlerine karşı açılacak davalar ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülür. Bu davalar Danıştay tarafından acele işlerden sayılır. Kurulun kararları Kurumun idarî denetimi sırasında yerindelik denetimine tâbi tutulamaz. şeklinde iken, “(1) Kurul tarafından alınan idari yaptırım kararlarına karşı idare mahkemesinde dava açılabilir. Kurulun idari yaptırım

*kararları da dâhil olmak üzere Kurum kararlarına karşı açılan her türlü davalar öncelikli işlerden sayılır.”*şekilde değiştirilmiştir.(6352 sayılı Kanun 70. madde)

9- 660 sayılı Kamu Gözetimi, Muhasebe Ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin “*Kurul Kararlarına Karşı Yargı Yolu*” 30 uncu maddesinin birinci fıkrası *Kurul kararları kesindir. Kurulun düzenleyici ve denetleyici nitelikteki kararlarına karşı açılacak davalar, ilk derece mahkemesi olarak Danıştayda görülür. Danıştay, Kurul kararlarına karşı yapılan başvuruları acele işlerden sayar. Şeklinde iken “(1) Kurul kararları kesindir. Kurul tarafından alınan idari yaptırım kararlarına karşı idare mahkemesinde dava açılabilir. Kurul kararlarına karşı açılan her türlü davalar öncelikli işlerden sayılır.”*şekilde değiştirilmiştir.(6352 sayılı Kanun 71. madde)

Görüldüğü üzere 9 ayrı Kanunda yapılan değişiklikle birlikte ilk derece Mahkemesi olarak Danıştay’ın baktığı işler Danıştay’dan alınmış ve ilk derece mahkemesi olarak idare mahkemelerine verilmiştir. Danıştay’ın hem ilgili dairesinin hem de İdari Dava Daireleri Kurulunun iş yükü önemli ölçüde azaltılmıştır. Buradaki kurumların ve işlem tesis eden makamların Ankara ilinde olması nedeniyle işlemi tesis eden yer idare mahkemesinin yetkili görülmesi halinde, Ankara İdare Mahkemelerinin iş yükü biraz daha artacaktır. O nedenle burada genel yetki kuralları da işletilmelidir. Bir başka ifadeyle Afyonkarahisarda yer alan bir şirket aleyhine yukarıda belirtilen Kurullardan her hangi birince idari para cezası verilmesi halinde, işlemi tesis eden idarenin bulunduğu yer yerine, şirketin bulunduğu yer olan Afyonkarahisar İdare Mahkemesinde dava görülebilmelidir.

V- İdari Yargı Hakimlerinin Alınması Konusundaki Değişiklik Hakkında

6352 sayılı Kanun’un Tasarısında 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun Hakim Adaylarının Niteliklerini düzenleyen 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin ikinci paragrafında yer alan “*her dönemde alınacak aday sayısının yüzde yirmisini geçmemek üzere ihtiyaç oranında*” ibaresi madde metninden çıkarılmıştı.

22.12.2005 tarih ve 5435 sayılı Yasayla değiştirilmiş olan bu madde metni *“idarî yargı adayları için; hukuk fakültesinden mezun olmak veya yabancı bir hukuk fakültesini bitirip de Türkiye’de hukuk fakülteleri programlarına göre eksik kalan derslerden sınava girip başarı belgesi almış bulunmak, hukuk fakültesinden mezun olanlar dışından alınacak adaylar bakımından, her dönemde alınacak aday sayısının yüzde yirmisini geçmemek üzere ihtiyaç oranında, hukuk veya hukuk bilgisine programlarında yeterince yer veren siyasal bilgiler, idarî bilimler, iktisat ve maliye alanlarında en az dört yıllık yüksek öğrenim yapmış veya bunlara denkliği kabul edilmiş yabancı öğretim kurumlarından mezun olmak,”* şeklinde idi.

Maddenin gerekçesinde hakim ve savcı sayısının artırılması ve eksikliğin daha kısa sürede giderilmesi amacıyla idari yargı adaylığına, hukuk fakültesinden mezun olanlar dışından alınacak adayların alınması yolu açılmak olarak ifade edilmiştir²³.

Kanaatimizce, 2005 yılında yapılan değişiklik yerinde olmakla birlikte son değişiklikler birlikte 2005 yılından öncesine dönülmesi yerinde olmamıştı. Zira, bu şekilde sınırlamanın ortadan kaldırılması halinde, alınan hakimlerin çok büyük bir kısmı hukuk fakültesi dışında olabilmekteydi. Bu tasarı metni yasalaşmamış ve 6352 sayılı Kanunda yer almamıştır.

VI- Bölge İdare Mahkemelerinin İş Yükü ve İçtihat Birliği Sorunu

Bölge idare mahkemeleri, dosyaları inceleme, gerektiğinde ara kararı yapma ve son kararı verme özellikleri nedeniyle istinaf mahkemelerine; aldıkları kararların kesin olması nedeniyle de temyiz mahkemesi olan Danıştay’a benzemektedir.

Bölge idare mahkemeleri, bölgelerin coğrafi ve iş durumlarına göre, İçişleri, Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca kurulur ve yargı çevresi belirlenir (2576 SK m.2/b-1) .

²³ 650 sayılı KHK ile 4954 sayılı Türkiye Adalet Akademisi Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir. “Geçici Madde 11 - Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş yıl süreyle Bakanlığın teklifi ve Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun kararı ile bir yıllık staj süresini tamamlayan adli ve idarî yargı hâkim ve savcı adayları, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca mesleğe kabul edilmeleri hâlinde, hâkimlik ve savcılık mesleğine atanabilirler...” bu yolla Hakim ve savcı açığının bir an evvel giderilmesi istenilmiştir. Ülkemizde mevcut hakim ve savcı sayısı kadar daha hakim ve savcı alınması halinde ancak hakim ve savcı açığının bir nebze giderilebileceği ise bir gerçektir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, 2577 sayılı Kanunun 45. maddesinde yapılan değişiklikle beraber bir çok uyuşmazlık hakkında ilk derece mahkemesince verilen kararlara karşı açılan davalarda mahkemece verilen kararların itiraz yolu ile bölge idare mahkemeleri tarafından incelenmesi öngörülmüştür. Oysa değişiklikten önce temyiz yeri olarak Danıştay bu kararları inceliyordu. Bu değişikliğin nedeni, Danıştay'ın iş yükünü azaltmak ve Bölge İdare Mahkemelerini daha etkin hale getirmektir.

Türkiye genelinde idari yargı sistemimizde 25 Bölge İdare Mahkemesi bulunmakta ve bu mahkemelerin itiraz üzerine verdikleri kararlar kesin nitelikte kararlar olmaktadır. Bölge idare mahkemesinde, 1 başkan ve 2 üyeden oluşan heyetler bu kararları almaktadır. Yurdun dört bir yanındaki bölge idare mahkemelerinin aynı konuyla ilgili olarak aynı kararı vermesi, bir başka deyişle, içtihat birliğinin sağlanması nasıl gerçekleşecektir. Bu büyük bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Aksi halde birbirine aykırı kesin Bölge İdare Mahkemeleri kararları vatandaşın yargı sistemine olan güvenini sarsacağı saklanamaz bir gerçektir.

Sorunun çözümü için öncelikle 25 adet olan Bölge İdare Mahkemesi sayısı en fazla kademeli olarak azaltılmalı; iş yoğunluğuna, coğrafi duruma ve iş sayısına bakılarak 10 -12 arasında bir sayıya düşürülmelidir. Hali hazırdaki bölge idare mahkemelerine ve bu mahkemelerin yargı çevrelerine baktığımızda;

Bölge İdare Mahkemesi – Yargı Çevresine Dahil Olan İller

Adana	- Hatay – Mersin – Osmaniye
Ankara	- yok
Antalya	- Burdur – Isparta
Aydın	- Muğla
Bursa	- Balıkesir – Yalova
Denizli	- Afyonkarahisar
Diyarbakır	- Mardin – Siirt – Şırnak- Batman
Edirne	- Kırklareli- Tekirdağ – Çanakkale

Erzurum	- Ağrı - Kars - Iğdır - Ardahan
Eskişehir	- Bilecik - Kütahya
Gaziantep	- Adıyaman - Kahramanmaraş - Şanlıurfa- Kilis
İstanbul	- yok
İzmir	- yok
Kayseri	- Nevşehir - Yozgat - Kırşehir
Kırıkkale	- Çorum
Konya	- Niğde - Aksaray - Karaman
Malatya	- Elazığ - Tunceli - Bingöl
Manisa	- Uşak
Ordu	- Giresun
Sakarya	- Bolu - Düzce - Kocaeli
Samsun	- Amasya - Sinop
Sivas	- Erzincan - Tokat
Trabzon	- Gümüşhane - Rize - Bayburt - Artvin
Van	- Bitlis - Hakkari - Muş
Zonguldak	- Kastamonu - Karabük - Bartın - Çankırı, şeklin-

dedir. Öte yandan bölge idare mahkemelerinin bakacağı idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin sayılarına baktığımızda ise ;

İdare mahkemesi olan iller ve mevcut idare mahkemeleri sayılarını şu şekilde sıralayabiliriz: Adana 2, Afyonkarahisar 1, Aksaray 1, Ankara 18, Antalya 3, Aydın 1, Balıkesir 1, Batman 1, Bursa 3, Çanakkale 1, Çorum 1, Denizli 1, Diyarbakır 3, Edirne 1, Elazığ 2, Erzurum 2, Eskişehir 2, Gaziantep 2, Hatay 1, Isparta 1, İstanbul 10, İzmir 5, Kastamonu 1, Kayseri 1, Kırıkkale 1, Kocaeli 2, Konya 2, Malatya 1, Manisa 2, Mardin 1, Mersin 2, Muğla 2, Ordu 1, Sakarya 2, Samsun 2, Sivas 1, Rize 2, Tokat 1, Şanlıurfa 1, Trabzon 1, Van 3, Yozgat 1, Zonguldak 1 adet faal idare mahkemesi bulunmaktadır.

Vergi mahkemesi olan iller ve mevcut vergi mahkemeleri sayılarını şu şekilde sıralayabiliriz: Adana 2, Ankara 6, Antalya 2, Aydın 1, Balıkesir 1, Bursa 2, Denizli 1, Diyarbakır 1, Edirne 1, Erzurum 1, Eskişehir 1, Gaziantep 1, Hatay 1, İstanbul 11, İzmir 4, Kayseri 1, Kırıkkale 1, Kocaeli 2, Konya 1, Malatya 1, Manisa 1, Mersin 2, Muğla 1, Ordu 1, Sakarya 1, Samsun 1, Sivas 1, Tekirdağ 1, Trabzon 1, Van 1, Zonguldak 1 adet faal idare mahkemesi bulunmaktadır.

Bölge idare Mahkemelerinin kuruluşuna ve kurulacağı yere Adalet Bakanlığı karar verebilmekte iken , kurulmuş olan bir bölge idare mahkemesinin kaldırılmasına veya yargı çevresinin değiştirilmesine ise, İçişleri ve Maliye Bakanlıklarının görüşleri ve Adalet Bakanlığı'nın önerisi ile HSYK tarafından karar verilmektedir. Burada HSYK tarafından mevcut bölge idare mahkemelerin azaltılmasına karar verilebilecektir. HSYK mevcut bölge idare mahkemelerinin halen faal olanlarından bir kısmı ile Adalet Bakanlığınca kurulmasına rağmen atama yapmadığı Mersin, Muğla ve Sanlıurfa Bölge idare mahkemelerini de kapatmalıdır. Mevcut 25 mahkemeden ilk planda hemen kapatılması gerekenler ve bu kapatılan mahkemelerin bağlanabileceği bölge idare mahkemeleri olarak şu şekilde bir çalışma yapılabilir düşüncesindeyiz. Buna göre,

Öncelikle ilk olarak hemen kapatılması gereken bölge idare mahkemelerini Aydın Bölge İdare Mahkemesi, Manisa Bölge İdare Mahkemesi, Kırıkkale Bölge İdare Mahkemesi, Sakarya Bölge İdare Mahkemesi, Ordu Bölge İdare Mahkemesi ve Zonguldak Bölge İdare Mahkemesi olarak sayabiliriz. Bu mahkemelerden sonra kapatılabilecek olan 2 dereceli bölge idare mahkemelerini ise, Denizli Bölge İdare Mahkemesi, Malatya Bölge İdare Mahkemesi, Sivas Bölge İdare Mahkemesi olarak sıralayabiliriz. En sonunda Bölge İdare Mahkemelerinin sayısını azaltma ve içtihat birliğinde ve heyet oluşumunda kolaylığı sağlama amacıyla Eskişehir Bölge İdare Mahkemesi ve Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi, Edirne Bölge İdare Mahkemesi kapatılabilir. Aynı şekilde mevcut bölge idare mahkemelerinin kapatılması üzerine, iş yükü az olan Kırıkkale İdare Mahkemesi, Kırıkkale Vergi Mahkemesi, Sivas Vergi Mahkemesi, Trabzon Vergi Mahkemesi de kapatılabilir.

Anılan Bölge İdare Mahkemelerini kapattığımızda kalan bölge idare mahkemeleri ile bakacağı illere batığımızda şu şekilde bir tablo karşımıza çıkacaktır.

Bölge İdare Mah. – Yargı Çevresine Dahil Olan İller

Adana	- Hatay – Osmaniye - Gaziantep - Kahramanmaraş - Kilis
Ankara	- Kırıkkale – Çankırı - Eskişehir - Çorum
Antalya	- Burdur – Isparta - Mersin - Denizli -
Bursa	- Balıkesir -- Yalova – Bilecik – Kütahya – Sakarya – Bolu-Düzce
Diyarbakır	- Mardin – Siirt – Şırnak- Batman -Şanlıurfa- Adıyaman - Elazığ
Erzurum	- Ağrı – Kars – Iğdır – Ardahan - -Erzincan -
İstanbul	- Edirne - Kırklareli- Tekirdağ – Kocaeli
İzmir	- Aydın - Muğla - Manisa - Uşak - Çanakkale -
Kayseri	- Nevşehir – Yozgat - Kırşehir - Malatya - Tokat - Sivas
Konya	- Niğde – Aksaray – Karaman - Afyonkarahisar
Samsun	- Amasya – Sinop – Zonguldak - Kastamonu – Karabük – Bartın
Trabzon	- Gümüşhane – Rize – Bayburt – Artvin - Ordu – Giresun-
Van	- Bitlis – Hakkari – Muş - Tunceli – Bingöl

Bu şekilde bir dağılım sonrasında yine bölgelerin iş yoğunluğuna göre yeni bölge idare mahkemeleri faaliyete geçirilebileceği gibi yukarıda da belirttiğimiz üzere bölge idare mahkemelerinin kademeli olarak kapatılması yoluna da gidilebilir.

İdari yargının hızlandırılması konusunda bir yenilik yapılmak isteniyorsa bir karar verilmeli ve ona göre strateji belirlenerek hareket edilmemelidir. Buna göre, ya yukarıda belirttiğimiz gibi bölge idare mahkemelerinin sayıları azaltılarak bu illerdeki idare mahkemeleri sayısı artırılmalı bir başka değişle illerde yer alan idare mahkemelerine devam edilmelidir. Eğer bölge idare mahkemeleri kapatılmayacaksa bu takdirde, illerdeki idare mahkemeleri kapatılmalıdır. Bu mahkemelerde görev yapan üye sayılarında sıkıntı olabilmekte, izin kullanımı,

adli tatilden yararlanma konularında bir takım mağduriyetler söz konusu olabilmektedir. Aynı şekilde bu mahkemeler kaynak israfına da neden olabilmektedir. Eğer Bölge İdare mahkemeleri kapatılmayacaksa ki (biz fazla olan bölge idare mahkemelerinin azaltılması ve hemen hemen her ile bir idare mahkemesi açılması fikrindeyiz) o zaman illerdeki idare mahkemeleri kapatılarak bağlı oldukları bölge idare mahkemelerinin bulunduğu ilde bir idare mahkemesi açılması şeklinde bir düzenlemeye gidilmesi daha faydalı olacaktır. Örneğin, Denizli Bölge İdare Mahkemesi kapatılmayacaksa, Afyonkarahisar İdare Mahkemesi kapatılmalı ve bunun yerine Denizli Bölge İdare Mahkemesi bünyesinde yeni bir İdare Mahkemesi yani Denizli 2. İdare Mahkemesi açılmalıdır. Bu konuda bir karar verilmeli ve buna göre hareket edilmelidir.

Öte yandan bölge idare mahkemelerinin mevcut iş yüklerini artıran bir takım işlerde bulunmaktadır. Bu işlerinde bölge idare mahkemelerinden alınması yerinde olacaktır. Buna göre;

- Bölge İdare Mahkemelerin iş yükü içerisinde yer alan İdare ve Vergi Mahkemelerince verilen yürütmenin durdurulması istemine karşı yapılan itirazların kaldırılması ve ilk derece mahkemesinin davacının yürütmenin durdurulması istemi hakkında verdiği karara karşı itiraz yolunun kapatılması gerekir.

- Benzer şekilde, Bölge İdare Mahkemelerinin iş yükünü artıran 4483 sayılı Kanun uyarınca yapılan itirazlarında ilgili mevzuatlarda yapılacak olan düzenlemelerle Bölge İdare Mahkemesinin görevinden çıkarılmalıdır. 4483 sayılı Kanun uygulamasına da son verilmeli ve hakkında kamu adına soruşturma yapılmak istenen bütün kamu görevlileri için bu koruyucu zırha da son verilmelidir. Bu sayede Bölge İdare Mahkemeleri de gereksiz olan iş yükünden kurtularak daha verimli işler hale gelecektir.

Hemen akla gelen sayısı az olan Bölge İdare Mahkemeleri kararlarında farklılık oluşması sorununa gelince, Bölge İdare Mahkemesi kararlarında içtihat birliği için bu mahkeme kararlarına karşı da Danıştay yolu açılmalıdır. Bu sayede, Danıştay da asıl işlevi olan içtihat mahkemesi kimliğine büründürülmelidir. Bunun için Bölge İdare Mahkemesi kararlarına karşı temyiz incelemesi yolu ile Danıştay Başsavcılıklarına bu yola başvurma hakkı tanınmalı ve Başsavcılık daha aktif

bir konuma getirilmelidir. Nitekim son değişiklikle birlikte Danıştay Savcılarının işi oldukça azaltılmıştır. İş azalan savcıların istekleri de nazara alınarak bölge idare mahkemelerine tayinleri çıkartılarak orada Danıştay içtihatlarına aykırı gördükleri kararları Danıştay'a götürme imkanı getirilebileceği gibi, bölge idare mahkemesince verilen karara karşı kanun yararına bozma gibi bir yola başvuracakların başvurularını etkin olarak değerlendirme makamı olarak da kalabilir. Ancak bunun için mevcut düzenlemenin aksine kanun yararına bozma yolunun hukuki sonuçları tarafları etkilemeli ve işlem hakkında sonuç doğurabilmelidir. Bu konuda yapılacak olan düzenlemeyle Danıştay'ın iş yükünün artmasına da neden olunmamaya dikkat edilmelidir.

Bir diğer yöntem olarak da Bölge İdare Mahkemesi kararına direnme imkanı getirilmesidir. Mevcut durumda bölgelerin verdiği kararlar kesindir. İlk Derece Mahkemesi Danıştay tarafından verilen bozma kararına direnme imkanı varken Bölge İdare Mahkemesi kararlarına karşı böyle bir yöntem getirilmemiştir. Yapılacak bir düzenleme ile Bölge İdare Mahkemelerinin bozma kararlarına karşı İdare ve Vergi Mahkemelerince direnme hakkı getirilip, bu direnme kararları üzerine dosya Danıştay'ca çözümlemeyi sağlamakla içtihat birliği oluşturması sağlanabilir.

SONUÇ

Yargı Reformunun birer parçası olarak hazırlanan kanun çalışmalarının başlangıcı 5812 sayılı Kanunla yapılan Anayasa değişikliklerine dayanmaktadır. Anılan anayasa değişiklikleriyle birlikte HSYK'nın yapısı değişmiş ve HSYK daha çoğulcu ve daha demokratik bir görünüm kazanmıştır.

Bununla birlikte Anayasal kurumların faaliyete geçmesiyle birlikte bir takım yeni çalışmalar başlamıştır. Bunların en önemlileri ise, mevcut biriken ve her yıl artarak devam eden işleri eritebilmek için acilen alınması gereken önlemlerdir. Bunun için öncelikle Danıştay'a yeni daireler eklenmiş ve Danıştay'a yeni üyeler seçilerek üye sayında artış yapıp gerektiğinde dairelerin 2 heyetle çalışma imkanı getirilmiştir.

Ardından Danıştay'a bilgi işlem merkezi müdürlüğü kurulmuş ve Danıştay'ın teknolojiye ayak uydurması sağlanmıştır.

Aynı şekilde bu son yargı paketi ile bir takım işlerde Danıştay'dan alınarak bölge idare mahkemesine verilmiştir. Fakat bu durum beraberinde içtihat birliği sorununu getirmiştir. Bu konunun çözümü için ayrıca bir yasa değişikliği gerektiği açıktır.

Anılan yasa değişikliği ile birlikte idari yargının temel sorunları olan bazı konularda da çözüm aranması gerektiği de açıktır. İvediliği ve Danıştay'ın iş yükünü azaltma gibi haklı bir sebebe dayalı olarak çıkarılan bu paket içinde yer almayan konular bir sonraki pakette mutlaka yer almalıdır.

Bu konuların neler olması gerektiği konusuna gelince, öncelikle 2577 sayılı İdari Yargılama Usulünün 31. maddesinde düzenlenen hususlar idari yargıdaki içtihatlar nazara alınarak yeniden düzenlenmelidir. Özellikle bilirkişi incelemesi, keşif, davalardan feragat, dava açma ehliyeti, yargılama giderleri, müdahil istemleri konularında idari yargıya özgü düzenlemeler yapma gerekmektedir. 6100 sayılı Kanun'un uygulanmaya başlamasıyla birlikte bu konuda idari yargının mevcut yapısına aykırı bir takım durumlar ortaya çıkmış olup bu durumların 2577 sayılı Kanunda yapılacak düzenlemelerle giderilmesi gerekmektedir. Mevcut mahkeme ve hakim sayısı olarak belirli bir niteliği kavuşan belli bir içtihat birliğine sahip olan idari yargının kendi durumuna özgü geniş kapsamlı bir usul yasasına sahip olması gerekmektedir. Bu gün nasıl Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Ceza Mahkemeleri Kanunu 1000 yakın maddeden oluşabiliyorsa, idari yargılama usul kanunu da 1000 lerle ifade edilmese de kendi bünyesindeki her konuyu düzenlemeli ve 62 madde içine sıkıştırılıp bırakılmamalıdır.

İdari yargıda duruşma konusunda, özellikle seri davalar açısından duruşma yapma zorunluluğunun ortadan kaldırılması, duruşma tutanaklarının duruşma esnasında tutulması gibi imkanlar getirilmelidir. Gerektiğinde hakim tarafından resen bu yola gidilmese bile taraflarca hazır bulundurulan tanıkların dinlenilmesi ve dinlenen tanık ifadelerinin de duruşma tutanağına geçirilmesi yoluna gidilebilir. Bu husus tartışmadan uzak tutulmamalıdır.

Aynı şekilde davanın açılmamış sayılmasına ilişkin 6 maddesindeki düzenlemelerdeki süreler ile 26 maddedeki düzenlemeler yeniden gözden geçirilmeli ve maddelerdeki süreler kısaltılmalıdır.

Danıştay'ın temyiz incelemesinde bölge idare mahkemelerince yapılan itiraz incelemesinde olduğu gibi Danıştay'ın basit düzeltmelerle giderebileceği bir takım eksiklikleri n Danıştay sahfasında giderilmesi ve kararın yeni halinin Danıştay'da verilmesi sağlanarak usuli bir takım eksikliklerden bozulan dosyaların yeniden Mahkeme kayıtlarına girmesinin önü kapatılmalıdır. Örneğin, görüşme tutanaklarının imzasız olması, avukatlık ücretinin verilmemesi, takdir olunan ücretinin eksik olması, yasal faizin başlangıç tarihi,yargılama giderleri vb.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere yürütmeyi durdurma müessesesi yeniden düzenlenerek yürütmeyi durdurma kararlarına karşı itiraz yolu mutlaka kapatılmalıdır. Zira, bölge idare mahkemelerinin sayısının düşmesine ve tasarının yasalaşmasıyla bir takım işlerin bölge idare mahkemesine verilmesine paralel olarak kalan bölge idare mahkemelerinin bakacağı iş sayısında bir artış olacağı için yürütmeyi durdurma itirazları da bölge idare mahkemelerini oldukça meşgul edecektir. Bölge idare mahkemelerinin meşgul olmaları bir tarafa bu mevcut davaların ilk derece mahkemelerindeki görünüm ve çözüm sürecini de uzatacaktır. İdare mahkemelerinin bölge idare mahkemeleriyle farklı illerde olacak olması nedeniyle dosyanın bölge idare mahkemesinin bulunduğu ile gidip gelmesi ve buna ilişkin tebliğ alındılarının beklenmesi konusu dava dosyasının tekemmülünü ve esastan dosya hakkında karar verilmesi sürecini uzatacaktır. Bu arada karar düzeltme aşamasında kararı değişen dosya sayısı ile ilgili olarak tasarının gerekçesinde binde sekiz gibi bir oran belirtilmiş olup, benzer bir oran yürütmeyi durdurmaya itiraz kararları içinde geçerli olduğunu yapılacak bir araştırma ile görülecektir.

İdare mahkemelerine yukarıda değindiğimiz üzere bölge idare mahkemelerince verilen kararlara karşı bu kararların Danıştayca incelemenden geçirilmesini isteme yolu açılabilir. Bu mevcut düzenlemedeki kanun yararına bozma müessesinde yapılacak değişikliklerle yapılabilecektir. Kanun yararına bozmadaki usulde eğer Başsavcılık kanun yararına bozmaya gitmeyi gerekli görürse bu kararın hukuki sonuçlar doğurması ve ilgili bölge idare mahkemesini de bağlaması gerekeceği mutlaka düzenleme altına alınmalıdır.

Aslında idari yargılama usulünde yapılması gereken çalışmalar ayrı bir çalışma konusu olacağı nitelikte olduğundan mevcut düzen-

leme ile getirilen yeniliklerin neler olduğunu ele aldığımız bu çalışmamızda bu kadarla yetinerek yargılamanın hızlandırılması amacıyla yapılan bu değişikliklerin geçiken adaletin adalet olmadığı düşüncesinden hareketle destekliyor ve içerisinde Genel İdari Usul Yasası ile Geniş Kapsamlı bütün müesseseleri düzenleyen İdari Yargılama Usulü Kanunu da içeren yeni Yargı paketlerinin de en kısa zamanda (uygulayıcılarında görüşü alınarak) çıkartılmasını umuyoruz.